

Тетяна Гнаткович, Олена Котусенко, Оксана Опачко

ДОРОЖНЯ КАРТА

**учителя / учительки мовно-літературної галузі:
інструментарії оцінювання**

**(для 5–7 (НУШ) та 8–11 класів
для закладів загальної середньої освіти
з навчанням мовами національних меншин)**

Рецензенти:

Венжинович Н. Ф., доктор філол. наук, професор, завідувач кафедри української мови ДВНЗ «УжНУ»;

Кузьма О. Ю., кандидат філол. наук, доцент, завідувач кафедри української літератури ДВНЗ «УжНУ»;

Ребрик Н.Й., кандидат філол. наук, завідувачка кафедри теорії і методики професійної освіти та інноваційних технологій Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти ;

Борисова Є.Е., учителька української мови та літератури Ужгородської гімназії імені Другетів Ужгородської міської ради Закарпатської області.

*Схвалено для використання в освітньому процесі
Науково-методичною радою
Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти
(Протокол № 5 від 16 вересня 2024 року)*

Зміст

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА	5
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	9
НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	11
УКРАЇНСЬКА МОВА	12
5—7 КЛАСИ	12
Особливості оцінювання за групами результатів на уроках української мови в 5-7 класах НУШ	12
Види навчальної діяльності на уроках української мови у 5-7 класах НУШ	14
Комплексна підсумкова робота (КПР)	15
Орієнтовні зразки завдань для підсумкових робіт з української мови за групами результатів	16
Усна взаємодія (УВ (ГР 1))	16
Працює з текстом (ПТ (ГР 2))	18
Письмово взаємодіє (ПВ (ГР 3))	19
Досліджує мовлення (ДМ (ГР 4)).....	20
Комплексна підсумкова робота (КПР)	21
8-11 КЛАСИ	23
Перевірка знаннєвого компонента (оцінювання мовних знань і вмінь)	25
Основні види письмових робіт з української мови	25
Поточне оцінювання в процесі поурочного вивчення теми	26
Критерії оцінювання знань, умінь та навичок учнів у процесі поурочного вивчення теми з української мови ..	27
Оцінювання різних видів діяльності на уроках української мови	28
Аудіювання.....	28
Діалог.....	29
Критерії оцінювання діалогу	29
Монологічне мовлення (усні переказ і твір)	30
Оцінювання усного переказу/твору.....	31
Читання вголос.....	31
Критерії оцінювання читання вголос	32
Читання мовчки	32
Оцінювання читання мовчки	33
Письмові переказ / твір / есе / диктант.....	33
Переказ. Переказ із творчим завданням	34
Твір	34
Есе/есеї.....	35
Мовне оформлення перевірки письмового переказу/твору/есе	35
Критерії оцінювання письмового переказу/твору/есе.....	36
Диктант. Оцінювання правописних (орфографічних і пунктуаційних)	38
УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА	40
5 – 7 КЛАСИ	40
Особливості оцінювання за групами результатів на уроках української літератури в 5-7 класах НУШ ...	40
Види навчальної діяльності на уроках української літератури в 5-7 класах НУШ.....	42
Комплексна підсумкова робота (КПР)	43
Орієнтовні зразки завдань для підсумкових робіт з української літератури за групами результатів	44
Усна взаємодія (УВ (ГР 1))	44
Працює з текстом (ПТ (ГР 2))	45
Письмово взаємодіє (ПВ (ГР 3))	46
Досліджує мовлення (ДМ (ГР 4)).....	46
8-11 КЛАСИ	49
Критерії оцінювання знань, умінь та навичок учнів у процесі поурочного вивчення теми з української літератури	50
Виразне читання	51
Вимоги до виразного читання	51
Критерії оцінювання виразного читання напам'ять художніх творів (за О.О. Ісаєвою)	52
Ведення зошитів	52
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ результатів навчання для мовно-літературної галузі	54

Група результатів 1 — Усно взаємодіє (УВ)	54
Група результатів 2 — Працює з текстом (ПТ)	55
Група результатів 3 — Письмово взаємодіє (ПВ)	56
Група результатів 4 — Досліджує мовлення (ДМ)	57
Свідоцтво досягнень.....	59
Джерела.....	60

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

Зміст навчання української мови в Новій українській школі базується на компетентнісному, особистісно зорієнтованому й діяльнісному підходах до освітнього процесу, важливими складниками яких є спрямованість не тільки на засвоєння учнями різноманітних знань і вмінь, а й на підготовку до життя, на навчання розв'язувати проблеми, що виникають на їхньому шляху, оволодіння такими якостями, які сприятимуть учням/ученицям успішно здійснювати свою діяльність у різних ситуаціях. Технологізація цього процесу передбачає спеціальне конструювання навчального дидактичного матеріалу, системи уроків, методичних рекомендацій до проведення їх тощо.

Модельні навчальні програми з української мови та літератури для 5-7 класів створено згідно з Державним стандартом базової середньої освіти, затвердженим у 2020 році, та з метою наскрізного впровадження механізму реалізації завдань компетентнісного підходу в навчанні української мови в контексті положень «Нової української школи».

У зв'язку з цим розроблено новий формат пояснювальної записки до модельних навчальних програм, де визначено ієрархію цілей навчання, зазначено мету базової середньої освіти, уточнено предметну мету. Відповідно до поставлених цілей навчання української мови та літератури, зарубіжної літератури і стратегій модернізації освіти в Україні конкретизовано завдання навчальних предметів.

З огляду на сказане вище Дорожня карта вчителя / учительки мовно-літературної галузі: інструментарії оцінювання охоплює нормативно-правову базу, а саме:

1. Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017 «Про освіту».

(Прийняття від 05.09.2017. Набрання чинності 28.09.2017).

Відповідно до статті 1 розділу I Закону України «Про освіту» визначено основні терміни та їх визначення, зокрема:

«22) *результати навчання* – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів».

2. Закон України №463-IX від 16.01.2020 «Про повну загальну середню освіту».

Стаття 10 розділу III про організацію освітнього процесу:

«1. Освітній процес у закладах освіти організовується відповідно до Закону України "Про освіту", цього Закону, інших актів законодавства, освітньої програми (освітніх програм) закладу освіти та спрямовується на виявлення та розвиток здібностей та обдарувань особистості, її індивідуальних здібностей, *досягнення результатів навчання*, прогресу в розвитку, зокрема формування і застосування відповідних компетентностей, визначених державними стандартами».

3. Концепція «Нова українська школа».

У рамках запровадження компетентнісного підходу створено нову систему вимірювання й оцінювання *результатів навчання*¹, тому й відбуватимуться зміни щодо змісту зовнішнього незалежного оцінювання.

¹ Наказ МОН України №1093 від 02.08.2024 р. «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання»

Канва розвитку учня: уміння читати, уміння висловлювати думку, критичне мислення, логічний захист позиції, ініціативність, творчість, проблеми, ризики й розв'язання, емоційний інтелект, робота в команді, творчість.

4. Державний стандарт базової середньої освіти.

(Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898).

Документ містить опис компетентнісного потенціалу та вимоги до обов'язкового навчання учнів у дев'яти освітніх галузях, першою з яких є **мовно-літературна**.

Для кожної галузі Державний стандарт окреслює *мету і групи загальних результатів*, які уточнюються через обов'язкові результати для кожного з циклів.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів складаються з таких компонентів:

- групи результатів навчання учнів, що охоплюють споріднені загальні результати;
- спільні для всіх рівнів загальної середньої освіти загальні результати навчання учнів, через які реалізується компетентнісний потенціал галузі;
- конкретні результати навчання учнів, що визначають їх навчальний прогрес за освітніми циклами;
- орієнтири для оцінювання, на основі яких визначається рівень досягнення учнями результатів навчання на завершення відповідного циклу.

Метою мовно-літературної освітньої галузі є розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, читають інформаційні та художні тексти, зокрема класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), здатні спілкуватися мовами корінних народів і національних меншин, іноземними мовами для духовного, культурного й національного самовираження та міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень.

У додатках 1, 2 Державного стандарту визначено:

1) компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі та базові знання, що передбачає формування вмінь і системи ставлень засобами знань про інформацію, комунікацію, текст і мовні засоби (додаток 1);

2) вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів із мовно-літературної освітньої галузі (українська мова, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою) для класів (груп) з українською мовою навчання) (додаток 2).

Обов'язкові результати навчання в Державному стандарті згруповано так:

№	Результати навчання	Уміння
1	Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях:	- сприймає усну інформацію; - перетворює інформацію з почутого повідомлення (художнього тексту, медіатексту тощо) в різні форми повідомлень; - виокремлює усну інформацію; - аналізує та інтерпретує усну інформацію; - оцінює усну інформацію...
2	Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах (художніх текстах, медіатекстах тощо) та використання інформації для збагачення власного досвіду.	- сприймає текст; - аналізує та інтерпретує текст; - збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід; - оцінює текст; - обирає текст для читання;

		- перетворює текстову інформацію; - читає творчо...
3	Висловлення думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів українських і зарубіжних письменників; взаємодія з іншими в цифровому просторі, дотримання норм літературної мови.	- створює письмові висловлення; - взаємодіє письмово в режимі реального часу (в цифровому середовищі); - редагує письмові тексти; - висловлює і захищає власні погляди, ідеї, переконання; - використовує вербальні та невербальні засоби під час представлення своїх думок; - регулює власний емоційний стан;
4	Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними й літературними явищами, аналіз їх	- досліджує мовні явища; - використовує знання з мови у мовленнєвій творчості.

У документі чітко окреслено *ключові компетентності*, якими мають оволодіти учні/учениці після закінчення кожного з двох циклів – адаптаційного (5–6 класи) і базового предметного навчання (7–9 класи), та *наскрізні вміння*:

читати з розумінням,
висловлювати власну думку усно і письмово,
критично та системно мислити,
діяти творчо,
виявляти ініціативність,
здатність логічно обґрунтувати позицію,
конструктивно керувати емоціями,
оцінювати ризики,
приймати рішення,
розв'язувати проблеми.

5-6. Модельна навчальна програма → навчальна програма.

Статтею 1 Закону України «Про повну загальну середню освіту» означено тлумачення основних термінів, зокрема:

«7) модельна навчальна програма – документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета (інтегрованого курсу) та види навчальної діяльності учнів, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством;

8) навчальна програма – документ, що визначає послідовність досягнення результатів навчання учнів з навчального предмета (інтегрованого курсу), опис його змісту та видів навчальної діяльності учнів *із зазначенням орієнтовної кількості годин*, необхідних на їх провадження, та затверджується педагогічною радою закладу освіти».

Ключова відмінність між модельною і навчальною програмами в тому, що модельна програма не вказує кількість годин, порядок вивчення тем й інструментарій для вчителя відповідно до рівня навчання, а скеровує роботу вчителя на формування предметних, метапредметних та особистісних результатів.

Навчальна програма повинна містити:

1) опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом та/або відповідною модельною програмою,

2) розподіл навчальних годин на вивчення кожного тематичного блоку з урахуванням очікуваних результатів навчання, визначених навчальною програмою,

3) опис видів навчальної діяльності.

Розробляючи навчальну програму, **педагоги можуть вносити зміни** у запропонований модельною навчальною програмою зміст навчального предмета/ інтегрованого курсу, відповідно до підготовленості класу, регіональних особливостей, робочого навчального плану школи, необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зокрема: *доповнювати зміст програми, включаючи регіональний компонент; розширювати/поглиблювати або ущільнювати зміст окремих елементів (розділів, тем, модулів тощо) програми, зважаючи на потреби учнів, матеріально-технічне забезпечення закладу освіти, запити батьків, громади тощо; доповнювати тематику практичних/творчих робіт; вилучати окремі питання з метою уникнення надмірної деталізації змісту навчального матеріалу.* **Загальний обсяг таких змін може досягати 20%.** Також учитель може змінювати послідовність вивчення тем, не порушуючи логічної послідовності досягнення результатів навчання.

Навчальна програма структурується за зразком модельних програм, затверджується педагогічною радою закладу освіти.

Учитель складає календарне планування відповідно до навчальної програми. Календарно-тематичне планування здійснюється педагогом у довільній формі й може бути об'єднано з навчальною програмою в один документ (Додаток до листа МОН України від 19.08.2022 р. № 1/9530-22).

7. Оцінювання результатів навчання.

Відповідно до статті 17 розділу III Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо освітнього процесу врегульовано *оцінювання результатів навчання*:

«1. Кожен учень має право на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросчесне оцінювання результатів його навчання незалежно від виду та форми здобуття ним освіти.

2. Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є *формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання.*

3. Формувальне, поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів на предмет їх відповідності вимогам навчальної програми, вибір форм, змісту та способу оцінювання здійснюють педагогічні працівники закладу освіти.

Підсумкове оцінювання результатів навчання учнів за сімейною (домашньою) формою здійснюється не менше двох разів на рік.

4. За вибором закладу освіти оцінювання може здійснюватися за власною шкалою оцінювання результатів навчання учнів або за системою оцінювання, визначеною законодавством.

У разі запровадження закладом освіти власної шкали оцінювання результатів навчання учнів ним мають бути визначені правила переведення до системи оцінювання, визначеної законодавством.

Річне оцінювання та державна підсумкова атестація здійснюються за системою оцінювання, визначеною законодавством, а результати такого оцінювання відображаються у свідоцтві досягнень, що видається учневі щороку в разі переведення його на наступний рік навчання».

5. Критерії оцінювання учнів 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, затверджені наказом МОН України №1093 від 02.08.2024 р.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
учнів / учениць у 5-7 класах відповідно до наказу МОН України №1093 від 02.08.2024 р.
«Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання»²

Відповідно до наказу МОН України №1093 від 02.08.2024 р. «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання» оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється як у процесі навчання (**поточне**), так і на різних його етапах (**підсумкове: тематичне, семестрове, річне** (п. 2 ст. 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту»)).

Оцінювання результатів навчання здійснюється за допомогою різних методів, вибір яких зумовлюється особливостями змісту навчального предмета / інтегрованого курсу, його обсягом, рівнем узагальнення, віковими особливостями учнів із застосуванням різних способів і засобів: усне опитування (індивідуальне, групове тощо); спостереження; аналіз портфолію; письмові завдання (окремі навчальні завдання, зокрема тестові з використанням ІТ, перекази, диктанти тощо, а також діагностувальні, підсумкові роботи); навчальні проєкти; заповнення таблиць, побудова схем, моделей, зокрема з використанням електронних засобів навчання тощо); завдання із використанням ІТ (онлайн-тести, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, комп'ютерні продукти тощо); самооцінювання, взаємооцінювання; комплексні завдання, що поєднують різні способи й засоби оцінювання.

Частотність та процедура проведення оцінювання, а також види діяльності, результати яких підлягають оцінюванню, визначають педагогічні працівники з урахуванням дидактичної мети, особливостей змісту навчального предмета / інтегрованого курсу та з урахуванням етапу опанування програмовим матеріалом та етапу досягнення очікуваного результату навчання.

Важливим складником освітнього процесу є **формувальне оцінювання** (оцінювання в процесі навчання), оскільки воно відображає як і процес навчання учнівства, зорієнтоване на досягнення визначеного очікуваного результату, так і результат його навчальної діяльності на певному етапі навчання та дозволяє вчителю / учительці зрозуміти, як краще підготувати учнів / учениць до підсумкового оцінювання та відслідковувати їхній прогрес протягом навчального року.

Формувальне оцінювання, або оцінювання в процесі навчання, передбачає використання різних форм (самооцінювання, взаємооцінювання (оцінювання роботи в групах / парах, під час захисту проєктів), оцінювання вчителем / учителькою з використанням карток, піктограм, вікторин, інтелект-карт, шкалювання тощо), що спрямовують на відстеження особистісного розвитку учнівства. Okремі завдання для формувального оцінювання можуть бути диференційованими.

Завдання для оцінювання добирають так, щоб можна було отримати об'єктивну інформацію про рівень досягнень учнями обов'язкових результатів навчання певної групи результатів (далі – ГР) мовно-літературної освітньої галузі, а саме:

- взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях (ГР 1);

² https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia?fbclid=IwY2xjawEa2KxleHRuA2F1bQlxMQABHRyjfELJ9owMY5ejv3Uk-t8yprx06Ck6rGUyXQliDrNIGXv7VQh7F0LEmQ_aem_A-K0LArk-UvKMOxsc2o_Ng

- сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду (ГР 2);
- висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови (ГР 3);
- дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу (ГР 4)³.

За потреби, для отримання інформації щодо рівня досягнення очікуваних результатів навчання учнями, визначених в окремому елементі навчальної програми (тема / розділ тощо), здійснюється **тематичне оцінювання**. Результати тематичного оцінювання можуть бути використані для коригування освітнього процесу.

Підсумкове оцінювання здійснюють періодично. Кількість підсумкових робіт, час їхнього проведення вчитель / учителька може встановлювати самостійно.

Підсумкові роботи можуть забезпечувати охоплення одного, декількох або всіх груп результатів, визначених у Державному стандарті, у межах вивченого впродовж певного періоду, і мають забезпечувати об'єктивність оцінювання.

Оцінка за СЕМЕСТР виставляється за групами результатів навчання, що передбачені Критеріями оцінювання за освітніми галузями (додаток 2), з урахуванням різних форм і видів навчальної діяльності.

Під час підсумкового оцінювання за семестр учитель / учителька може:

- провести комплексну підсумкову роботу (КПР),
- або запропонувати учням виконати окремі підсумкові роботи для кожної групи результатів (ГР 1, ГР 2, ГР 3, ГР 4),
- або поєднати в такій роботі завдання для декількох груп результатів, використовуючи запропоновані скорочення для записів у класному журналі.

Для оцінювання комплексної підсумкової роботи (КПР) можна зазначати середню арифметичну оцінку з **урахуванням динаміки навчальних досягнень учнівства або педагогічною радою закладу освіти затвердити свою шкалу оцінювання цього виду роботи**⁴.

Зазначимо, що динаміку навчальних досягнень учнівства вчитель / учителька може простежити завдяки поточному та / або формувальному оцінюванню протягом вивчення окремої теми / розділу. Завдання для оцінювання потрібно добирати так, щоб можна було отримати об'єктивну інформацію про рівень досягнень учнями обов'язкових результатів навчання усіх груп результатів.

Ведення зошитів оцінюють від 1 до 12 балів щомісяця протягом семестру. Під час перевірки зошитів ураховують наявність різних видів робіт, грамотність, охайність, уміння правильно оформити роботу. У разі відсутності учня на уроках протягом місяця рекомендуємо в стовпці за ведення зошита зазначати «н/о» (немає оцінки). Під час підсумкового оцінювання результати перевірки робочих зошитів не враховують.

У Свідоцтві досягнень виставляють семестрові оцінки за групами результатів. Зокрема, у мовно-літературній освітній галузі характеристика результатів навчання «Усно взаємодіє» буде

³ Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 н.р. № 1.1/15776-24 від 30.08.2024

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66d/ffe/c4c/66dffec4c92d2958213439.pdf>

⁴ Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 н.р. № 1.1/15776-24 від 30.08.2024

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66d/ffe/c4c/66dffec4c92d2958213439.pdf>

відповідати ГР 1; «Працює з текстом» – ГР 2; «Письмово взаємодіє» – ГР 3; «Досліджує мовлення» – ГР 4.

Оцінка за семестр може бути скоригованою.

Річну оцінку виставляють на підставі загальних оцінок за I та II семестри або скоригованих семестрових оцінок. Річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним оцінок за I та II семестри. Для визначення річної оцінки потрібно враховувати динаміку особистих досягнень учня і учениці протягом року. Річне оцінювання також може бути скоригованим.

Результати семестрового та річного оцінювання фіксують у класному журналі та Свідоцтві досягнень.

Свідоцтво досягнень (додаток 3) складається з двох частин і передбачає характеристику навчальної діяльності учнів та фіксацію результатів навчання за групами результатів, визначеними Державним стандартом для певних освітніх галузей, з переліку навчальних предметів та інтегрованих курсів, визначених навчальним планом освітньої програми закладу освіти.

Запропонована форма Свідоцтва є орієнтовною.

НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Навчання в умовах війни – неочікуваний виклик, який засвідчив рівень володіння учителів і учнів/учениць важливими навичками XXI століття – використання технології дистанційного навчання. Перед кожним закладом загальної середньої освіти, кожним педагогічним працівником постала низка проблем щодо оптимальних форми та способу організації навчання з використанням технологій змішаного навчання задля рівного доступу учнів/учениць до отримання якісних освітніх послуг.

В умовах воєнного стану формат освітньої діяльності в Україні відбувається в офлайн чи в змішаному режимі та потребує технічного забезпечення й індивідуального планування, а саме: складання календарно-тематичного плану, у якому представлені теми для самостійної роботи і теми, які вимагають пояснення вчителя; обов'язкова робота з матеріалом підручника; для уникнення перевантаження учитель забезпечує учнів/учениць доступними та цікавими завданнями.

Оцінювання результатів навчальної діяльності може здійснюватися в синхронному або асинхронному режимі.

Синхронний режим дозволяє забезпечити більш об'єктивне оцінювання, проте вимагає відповідного технічного забезпечення у вчителя та всіх учнів/учениць. Оскільки залишається ризик технічних збоїв під час виконання завдань, слід застосовувати індивідуальний підхід та передбачити можливість повторного виконання тесту (контролю різних видів мовленнєвої діяльності, виконання тестових завдань, написання літературного диктанту, декламування напам'ять).

Асинхронний режим є більш гнучким у застосуванні, оскільки учні/учениці можуть виконувати завдання у зручний час, проте менш об'єктивним.

УКРАЇНЬСКА МОВА

5—7 КЛАСИ

У 2024/2025 навчальному році вивчення української мови здійснюватиметься:

у **5-7 класах** за такими модельними програмами:

- «Українська мова для класів з навчанням румунською мовою. **5-9 класи**» для закладів загальної середньої освіти (автори: Фонарюк Т.І., Кульбабська О.В., Філіп Ю.Л., Костіна-Кніжницька А.В., Сиротюк О.М.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795
- «Українська мова для класів з навчанням угорською мовою. **5-9 класи**» для закладів загальної середньої освіти (автори Гнаткович Т. Д., Шумицька Г. В., Борисова Є. Е., Лукач А. Ю.), , рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795
- «Українська мова для класів з навчанням угорською мовою. **5-9 класи**» для закладів загальної середньої освіти (автори-укладачі Черничко С. С., Певсе А. А., Кордонець О. О., Барань Є. Б., Чонка Т. С, Павлович Ю. П., Беца С. Д., Кантор С. І., Кейзі-Бак С. В., Копас І. А., Павлович О. М., Стець М. М., Чейке О. С.), , рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795

Програми розміщені на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovdzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>

Особливості оцінювання за групами результатів на уроках української мови в 5-7 класах НУШ

У наказі МОН України №1093 від 02.08.2024 р. «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання» зазначено, що «для формування висновків щодо рівня досягнення обов'язкових результатів навчання за семестр учитель / учителька може запропонувати учнівству: 1) **виконати комплексну підсумкову роботу**, завдання якої дозволяють установити результати навчання за всіма групами результатів, визначеними в Критеріях оцінювання за освітніми галузями; 2) **виконати окремі підсумкові роботи для кожної групи результатів**, визначеної в Критеріях оцінювання за освітніми галузями».

Відповідно до вищезазначеного пропонуємо вчителям можливі варіанти заповнення журнальної сторінки.

Варіант 1: виконання комплексної підсумкової роботи за певною темою⁵

Теми розділів відображаються на правій сторінці журналу		Вступ. Повторення та узагальнення вивченого в початкових класах. Текст. Речення. Слово				Лексикологія. Групи слів за значенням				...					I Семестр								
№	Число / місяць Прізвище та ім'я учня \ учениці	09 / 09	17 / 09	27 / 09	Зощит	11/10 КІПР				15 / 10	20 / 10	Зощит	05 / 11	07/11 КІПР				УВ	ІТ	ІВ	ДМ		
		УВ	ІТ	ІВ		ДМ	УВ	ІТ	ІВ	ДМ	УВ		ІТ	ІВ		ДМ							
1.	.. Богдан				8	7	7	7	7			8		9	9	9	9		8	8	8	8	8
2.	..Вікторія				7	8	8	8	8			7		7	7	7	7		8	8	8	8	8
3.	..Діана				8	8	8	8	8			8		6	6	6	6		7	7	7	7	7

УВ – усно взаємодіє (ГР 1); **ІТ** – працює з текстом (ГР 2); **ІВ** – письмово взаємодіє (ГР 3); **ДМ** – досліджує мовлення (ГР4)
Семестрова оцінка за певною групою результатів є середньоарифметичним за контроль знань за обрану групу, яку перевіряли під час КІПР.

⁵ Для оцінювання комплексної підсумкової роботи (КІПР) можна зазначати середню арифметичну оцінку з урахуванням динаміки навчальних досягнень учнівства або педагогічною радою закладу освіти затвердити свою шкалу оцінювання цього виду роботи. (Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 н.р. № 1.1/15776-24 від 30.08.2024 <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66d/ffe/c4c/66dffec4c92d2958213439.pdf>)

Варіант 2: виконання комплексної підсумкової роботи в кінці семестру

№	Число / місяць Прізвище та ім'я учня \ учениці	09	17	27	Зошит	15	20	Зошит	05	22/12 КІР				I семестр
		/	/	/		/	/		/		УВ	ПТ	ПВ	ДМ	
1.	.. Богдан	09	09	09	8	10	10	8	11		8	8	8	8	8
2.	..Вікторія				7			7			8	8	8	8	8
3.	..Діана				8			8			8	8	8	8	7

УВ – усно взаємодіє (ГР 1); ПТ – працює з текстом (ГР 2); ПВ – письмово взаємодіє (ГР 3); ДМ – досліджує мовлення (ГР4)

Варіант 3: виконання окремих підсумкових робіт для кожної групи результатів після кожної вивченої теми

Теми розділів відображаються на правій сторінці журналу		Вступ. Повторення та узагальнення вивченого в початкових класах. Текст. Речення. Слово					Лексикологія. Групи слів за значенням								I семестр
№	Число / місяць Прізвище та ім'я учня \ учениці	09	17	27	Зошит	11	15	20	Зошит	05	07	УВ	ПТ	ПВ	ДМ	
		УВ	ПТ	ПВ	ДМ	УВ	ПТ	ПВ	ДМ	УВ	ДМ					
1.	.. Богдан	7	9	7	8	9	9	9	10	9	9	8	9	8	9	9
2.	..Вікторія	6	8	8	7	8	8	8	7	8	8	7	8	8	8	8
3.	..Діана	8	8	8	8	7	7	7	8	7	7	8	8	8	7	8

УВ – усно взаємодіє (ГР 1); ПТ – працює з текстом (ГР 2); ПВ – письмово взаємодіє (ГР 3); ДМ – досліджує мовлення (ГР4)

Семестрова оцінка за певною групою результатів є середньоарифметичним за контроль знань за означену групу, яку перевіряли в межах теми.

Варіант 4: виконання окремих підсумкових робіт для кожної групи результатів у кінці семестру

№	Число / місяць Прізвище та ім'я учня \ учениці	09	17	27	Зошит	11	15	20	Зошит	05	07	14	16	18	22	I семестр
		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
		09	09	09	10	10	10	10	11	11	12	12	12	12	12	
		УВ	ПТ	ПВ	ДМ	УВ	ПТ	ПВ	ДМ	УВ	ДМ		УВ	ПТ	ПВ	ДМ	
1.	.. Богдан				8				10				7	9	8	9	8
2.	..Вікторія				7				7				7	8	8	8	8
3.	..Діана				8				8				8	8	8	7	8

УВ – усно взаємодіє (ГР 1); ПТ – працює з текстом (ГР 2); ПВ – письмово взаємодіє (ГР 3); ДМ – досліджує мовлення (ГР4)

Варіант 5

- Згрупувати навчальний матеріал, запланований на семестр, за 4 темами.
- Під час вивчення певної теми учитель / учителька може добирати завдання, які охоплюють всі групи результатів навчання, зазначених у Критеріях оцінювання, але зосередити увагу пропонуємо на одній з груп. Наприклад, у 6 класі: під час вивчення теми «Іменник» пропонуємо зосередити увагу на групі результатів «усна взаємодія» (ГР 1), щодо теми «Прикметник» - на групі результатів «працює з текстом» (ГР 2), теми «Числівник» - на групі результатів «письмово взаємодіє» (ГР 3), теми «Займенник» – на групі результатів «досліджує мовлення» (ГР 4) (або інші варіанти групування матеріалу на розсуд учителя).
- У кінці вивчення кожної теми провести контрольну роботу, завдання якої будуть містити контроль знань за тему та за обраною вчителем / учителькою групою результатів навчання, визначених у Критеріях оцінювання.
- При виставленні підсумкової оцінки (ПО), за обраною вчителем / учителькою групою результатів (наприклад, ПО «ГР 1»), пропонуємо враховувати і поточні оцінки за вивченою темою, окрім зошита⁶. Ураховуючи поточне та / або формувальне оцінювання протягом вивчення

⁶ У розділі II «Правила і процедури» наказу МОН України №1093 від 02.08.2024 р. зазначено, що «оцінювання може здійснюватися як у процесі навчання (поточне), так і на різних його етапах (підсумкове)». А також рекомендовано «під час організації оцінювання результатів навчання здобувачів освіти визначити форми поточного і підсумкового оцінювання під час планування освітнього процесу на семестр»

окремої теми / розділу, вчитель / учителька може простежити динаміку та рівень навчальних досягнень учнівства.

5. Оцінку за семестр виставити за групами результатів і вивести загальну семестрову оцінку.

№	Число / місяць Прізвище та ім'я учня \ учениці	09 / 09			27 / 09			14 / 10			20 / 10			26 / 10			05 / 11			15 / 11			15 / 11			06 / 12			10 / 12			20 / 12			I семестр
		Зшит	К	Р	Зшит	К	Р	Зшит	К	Р	Зшит	К	Р	Зшит	К	Р	Зшит	К	Р	Зшит	К	Р	Зшит	К	Р	Зшит	К	Р							
1.	.. Богдан	7	8	9	8	8	7	8	5	8	8	10	9	9	9	9	9	9	8	9	9	9	9	9	9	9	9	9							
2.	..Вікторія		7	7	5	6	7	7	9	7		7	7	8	7		8	8	9	8	8	9	8	8	9	8	7								
3.	..Діана	9	8	8	9	9	8	9	9	9		10	10	11	10		10	10	9	10	10	9	10	10	9	10	10								

УВ – усно взаємодіє (ГР 1); ПТ – працює з текстом (ГР 2); ПВ – письмово взаємодіє (ГР 3); ДМ – досліджує мовлення (ГР4)

Пропонуємо орієнтир щодо завдань за групами результатів для мовно-літературної галузі

- 1. Усно взаємодіє:** аудіювання; усний переказ; усний твір; діалог або інші види діяльності на розсуд учителя.
- 2. Працює з текстом:** читання мовчки / вголос або інші види діяльності на розсуд учителя.
- 3. Письмово взаємодіє:** переказ; твір; есе; диктант або інші види діяльності на розсуд учителя.
- 4. Досліджує мовлення:** контрольна робота з мовної теми (тести / завдання або інші види діяльності на розсуд учителя).

Акцентуємо увагу, що **вчитель / учителька, користуючись академічною свободою**, зважаючи на виробничу необхідність, з урахуванням дидактичної мети, особливостей змісту навчального предмета / інтегрованого курсу та з урахуванням етапу опанування програмовим матеріалом, етапу досягнення очікуваного результату навчання може на власний розсуд планувати кількість контрольних робіт та час їхнього проведення, змінювати або добирати різні види діяльності для того, щоб виявити рівень знань учня / учениці за групами результатів навчання, визначених у Критеріях оцінювання.

Види навчальної діяльності на уроках української мови у 5-7 класах НУШ

- Аналіз будови тексту.
- Аудіювання.
- Визначення ключових слів у тексті.
- Визначення мікротем і тематичних речень.
- Виконання проєкту/ вікторини з теми.
- Виразне читання текстів з дотриманням правил орфоепії.
- Виявлення, аналіз та виправлення орфографічних, лексичних, граматичних, пунктуаційних помилок.
- Відповіді на запитання за змістом прочитаного/почутого.
- Диктант.
- Діалог.
- Добір прислів'їв, крилатих виразів, фразеологічних зворотів, що виражають головну ідею твору.
- З'ясування лексичного значення слова за довідником із метою правильного його вживання в реченні.
- Записування аудіоповідомлення для соцмереж.
- Зіставлення прочитаного із зображенням на малюнку.
- Зміна форми подання інформації.
- Імітування мовленнєвої взаємодії в чаті.
- Інсценування твору, що містить діалог.
- Класні й домашні вправи.
- Лист до рідної людини, однокласника.

- Міркування та відповіді на запитання за змістом почутого, прочитаного.
 - Написання дописів для соцмереж.
 - Написання есе, оповідання, твору-роздуму, твору-розповіді, твору-опису.
 - Написання плану до тексту.
 - Письмовий переказ (докладний, вибірковий) тексту.
 - Підготовка рекламних роликів, мовознавчих білбордів, презентацій, колажів, лепбуків, пазлів, ментальних карт, коміксів.
 - Редагування тексту, речень.
 - Розповідь за запропонованою опорною схемою, таблицею, малюнком.
 - Синтаксичний розбір речень, фонетичний розбір слова, розбір слова за будовою тощо.
 - Складання висловлення з використанням...
 - Складання діалогів, усних повідомлень.
 - Складання плану.
 - Складання проєктів "Рекламний постер", "Плейлист пісень з використанням певних синтаксичних конструкцій".
 - Складання речень з опорними словами, за картиною.
 - Складання словника етикетних формул.
 - Складання тез літературно-критичної статті (параграфу підручника).
 - Складання тексту вітальної листівки.
 - Словникові диктанти.
 - Створення власного медійного продукту на лінгвістичну тему.
 - Створення повідомлення на основі вивченого параграфу, художнього тексту.
 - Створення тексту на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка тощо).
 - Тлумачення лексичного значення слів і фразеологізмів.
 - Уведення власних описів в інтер'єр, портрет, пейзаж у представленому творі.
 - Усне повідомлення на лінгвістичну тему.
 - Усний опис малюнка.
 - Усний переказ.
 - Утворення слів вивченими способами.
 - Читання текстів різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково, вголос, мовчки тощо) відповідно до мети читання, їх аналіз.
- Та інші види діяльності на розсуд учителя / учительки.

Комплексна підсумкова робота (КПР)

Комплексна підсумкова робота (КПР) проводиться за вивченою темою / розділом.

Зміст завдань КПР має охоплювати всі групи результатів навчання, визначених у Критеріях оцінювання (додаток 2 наказу МОН України №1093 від 02.08.2024 р.):

- 1) сприймання й використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;
- 2) сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду;
- 3) висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмову взаємодію з іншими особами, взаємодію з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови;
- 4) дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними явищами, проведення їх аналізу.

Завдання мають базуватися на компетентнісному підході (знання + уміння + цінності + ставлення) і можуть бути диференційовані з урахуванням таксономії освітніх цілей за когнітивними рівнями діяльності (завдання початкового рівня передбачають уміння розпізнавати, пригадувати, відтворювати окремі елементи змісту навчання; завдання середнього рівня — розуміння та застосування елементів змісту навчання; достатнього — уміння аналізувати навчальну інформацію (класифікувати, порівнювати, узагальнювати, інтегрувати, уточнювати, упорядковувати); високого — уміння оцінювати (навчальну інформацію та власну навчальну діяльність), рефлексувати, перекодовувати інформацію (з текстової у схематичну, графічну та

навпаки), створювати, продукувати). Кожний наступний рівень (від початкового до високого) повинен охоплювати показники результатів навчання попереднього рівня та містити нові показники результатів навчання.

Перед виконанням КПР учитель / учителька ознайомлює учнів / учениць із критеріями та засобами оцінювання, за якими буде встановлюватися рівень досягнення ними результатів навчання на кінець вивченої теми / розділу.

Перевірка КПР здійснюється фронтально в письмовій формі із застосуванням тестів та творчих завдань, які охоплюють усі групи результатів навчання, визначених у Критеріях оцінювання (додаток 2 наказу МОН України №1093 від 02.08.2024 р.).

Оцінювання результатів КПР: тестові завдання — 6 балів, творче завдання — 6 балів. Отже, за зазначену вище роботу учень / учениця може отримати від 1 бала до 12 балів. Якщо учень / учениця з певних причин не виконав/ла роботу, він / вона може пройти відповідну перевірку додатково задля того, щоб отримати відповідний бал.

Після перевірки робіт учитель / учителька надає учням / ученицям зворотний зв'язок щодо їхніх результатів КПР, який має бути зрозумілим і чітким, доброзичливим і своєчасним; важливо не протиставляти учнів / учениць одне одному; доцільно акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень; помилки в КПР варто обговорити з учнями / ученицями індивідуально; зворотний зв'язок можна надавати в письмовій, усній або електронній формі, залежно від дидактичної мети й виду навчальної діяльності, інших умов. За результатами КПР учитель / учителька коригує освітній процес.

Орієнтовні зразки завдань для підсумкових робіт з української мови за групами результатів

Усна взаємодія (УВ (ГР 1))

Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях

Тема «Милозвучність української мови. Правила милозвучності» (5 клас)

I. Устав потрібний прийменник у словосполучення (4 бали).

1. Відпочиває (у,в) твоїх батьків
2. Книга (у,в) шухляді
3. Гостює (у,в) своєї мами
4. Оцінка (у,в) журналі
5. Одягнений (у,в) світле
6. Вишня (у,в) саду
7. Викиди (у,в) атмосферу
8. Працював (у,в) полі

II. Відредагуй речення (2 бали).

1. Хатні справи треба робити удень.
2. В своєму будинку мені дуже затишно.
3. У океані плавають акули.
4. Учні і учениці нашого класу дуже здібні.

III. Згрупуй слова у дві колонки: перша – де у/в не змінює значення слова, друга колонка – у/в змінює значення слова (2 бали).

Взаємини, упасти, усміхнутися, Угорщина, вчитель, вправа.

IV. Склади діалог з другом/подругою на тему «Що робить мене щасливим», дотримуючись правил милозвучності (4 бали).

Усього 12 балів

Тема «Повторення. Іменні частини мови» (аудіювання 7 клас)

1. Прослухай текст «Непереможний українець» для аудіювання за покликанням <https://www.youtube.com/watch?v=-KNK3GdcFH8> або скористайся QR-кодом

2. Виконай тестові завдання

У завданнях 1-8 по чотири варіанти відповідей, з яких лише один правильний (по 1 бал)

1. Іван Піддубний народився

А на Полтавщині у селі Красенівка

Б на Вінниччині у селі Красенівка

В на Закарпатті у селі Білки

Г на Волині у місті Луцьку

2. Іван був у сім'ї

А первістком

Б мізинчиком

В середульшим

Г другою дитиною

3. Представники роду Піддубних брали участь

А у походах проти кримських татар турків та польської шляхти

Б у походах проти польської шляхти

В у виступі гетьмана Мазепи проти Московії

Г у походах проти кримських татар турків та польської шляхти, у виступі гетьмана Мазепи проти Московії

4. Єдине багатство, що дісталось у спадок Іванові, - це

А гроші

Б батьківська хата

В сімейна реліквія

Г здоров'я

5. Дешиця часу – це

А багато часу

Б незначна кількість часу

В місяць часу

Г доба часу

6. Скільки поразок на борцівському килимі мав Піддубний

А жодної

Б одну

В дві

Г десять

7. Від чого відмовився Іван Піддубний у 1927 році

А від звання найкрасивіша людина світу

Б від винагороди в пів мільйона доларів

В від громадянства США

Г від повернення в Україну

8. За що Івана кинули на рік до в'язниці, де катували
А за те, що виправив у паспорті графу «національність»
Б за відмову їхати в Німеччину
В за те, що його батько був куркулем
Г за те, що був проти зросійщення Кубані

9. Назви кілька прізвищ відомих тобі сучасних атлетів України та світу (2 бали)

10. Пригадай, яку пораду дав батько Іванові. Запиши кілька порад для однокласника/однокласниці, які допоможуть їм стати відомою людиною, кумиром (2 бали)

Усього 12 балів

Працює з текстом (ПТ (ГР 2))

Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду

Тема «Види речень за метою висловлювання: розповідні, питальні, спонукальні» (5 клас)

I. Визнач вид кожного речення. Підкресли головні члени (3 бали).

1. Учíteсь, читайте, і чужому навчаєтесь, й свого не цурайтесь.
2. Як любо йти коханою землею і рідний вітер пити без кінця.
3. Як світ новий з старого збудувати?

II. Перебудуй розповідні речення в питальні та спонукальні. Поясни інтонаційні особливості цих речень (4 бали).

Не можна чіпати пташенят у гніздечку. Якщо дратувати собаку, можна наразитися на небезпеку. Друзі готуються до подорожі.

III. Поділи текст на речення. Постав розділові знаки. Запиши до тексту кінцівку (5 балів).

У лісі жив їжачок знайшов він собі кімнату у дуплі старої липи як же там тепло і сухо ось настала осінь падає жовте листя з дерев невже незабаром знову зима настане почав готуватися їжачок до зими

Усього 12 балів

Тема «Дієслово» (7 клас)

I. Прочитай текст, випиши з нього дієслова з часткою НЕ, розкриваючи дужки. Поясни правопис виділених слів (1 бал).

Як навчитися (не)губити речей

1. Іноді дехто з вас помічав, як (не)може знайти якусь важливу річ. 2. Особливо складно щось відшукати, коли у вас (не)вистачає на це часу. 3. Цілком зрозуміло, що повторити таку ситуацію нікому (не)захочеться, тому всі шукають шляхи, як нічого і ніколи (не)втрачати. 4. Є безліч прийомів запам'ятовування, однак (не)спішіть завантажувати себе ними, тому що деякі (не)дають жодного практичного результату або ж просто вам (не)підходять. 5. Можна спрямувати сили на тренування звичок, наприклад, завжди класти певні дрібнички на одне й те саме місце й (не)сплутувати ці місця між собою. 6. Або побудуйте звичний ранковий маршрут по кімнатах, а коли щось (не)виявилось там, де очікували, то відновіть у пам'яті рух звичним шляхом.

За матеріалом сайту «РадіоТрек»

Дай відповідь на запитання і виконай завдання.

II. Які поради ти можеш додати до згаданих у тексті? Запиши їх використовуючи дієслова з часткою НЕ (2 бали).

III. Склади план тексту (2 бали).

IV. Запропонуй, як можна поділити поданий текст на абзаци (1,5 бала).

V. Знайди в тексті дієслова за поданим лексичним значенням (1,5 бала):

- скеровувати в певному напрямку;
- розраховувати на щось;
- намагатися якнайшвидше зробити щось.

VI. На основі прочитаного тексту створи конспект, використовуючи графічні елементи: схеми, знаки тощо **(2 бали)**.

VII. За допомогою додаткових джерел знайди інформацію про методи запам'ятовування, яка могла б доповнити цей текст **(2 бали)**. **Усього 12 балів**

Письмово взаємодіє (ПВ (ГР 3))

Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови

Тема «Речення з однорідними членами (без сполучників і зі сполучниками а, але, і)» (5 клас)

I. Доповни подане визначення: «Однорідні члени речення виконують у реченні....., а також з'єднані..... або.....» **(2 бали)**

II. Підкресли однорідні члени речення. Укажи, за допомогою якого зв'язку їх поєднано **(3 бали)**.

1. Дуб, клен, горобина, ясен – листяні породи дерев.
2. Здавна слов'яни вживали жито і пшеницю, просо і гречку.
3. Навесні заготовляли і березовий, і кленовий соки.

III. У якому варіанті при узагальнювальному слові ставиш двокрапку? (Розділові знаки не розставлені) **(3 бали)**

1. Зима це період зимових свят, подарунків та канікул.
2. Дерева куці птахи все завмерло навколо.
3. Я зробив усі завдання розв'язав задачі, написав вправу.

Перероби речення так, щоб при узагальнювальному слові стояло тире. Запиши його.

IV. Склади і запиши власне висловлення на одну із запропонованих тем із використанням однорідних членів речення і узагальнювальних слів **(4 бали)**.

1. «Чим я люблю займатися у вільний час»
2. «Чому я люблю літо»
3. «Моя допомога по господарству»

Усього 12 балів

Тема «Дієприкметник» (7 клас)

Переглянь та проаналізуй інформацію з відео «Видатні УКРАЇНЦІ, котрі змінили світ!». Вибери за покликанням повідомлення про ту людину, яка найбільше зацікавила і припала до вподоби.

Знайди про неї додаткову інформацію в мережі Інтернет. **Напиши есе-повідомлення** про її долю, використовуючи дієприкметники та прикметники, наприклад *нездійснений та нездійснений, неказаний та неказаний тощо*.

Покликання на відео <https://www.youtube.com/watch?v=j5iXDSypJow>

1. Володимир Хавкін <https://www.youtube.com/watch?v=j5iXDSypJow&t=28s>
2. Микола Амосов <https://www.youtube.com/watch?v=j5iXDSypJow&t=87s>
3. Юрій Кондратюк <https://www.youtube.com/watch?v=j5iXDSypJow&t=204s>
4. Сергій Корольов <https://www.youtube.com/watch?v=j5iXDSypJow&t=251s>
5. Соломія Крушельницька <https://www.youtube.com/watch?v=j5iXDSypJow&t=323s>
6. Петро Прокопович <https://www.youtube.com/watch?v=j5iXDSypJow&t=383s>
7. Микола Леонтович <https://www.youtube.com/watch?v=j5iXDSypJow&t=442s>

Усього 12 балів

Досліджує мовлення (ДМ (ГР 4))

Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу

Тема «Лексична помилка» (5 клас)

I. Продовж речення (3 бали)

1. Лексичними називають помилки...
2. Лексичні помилки позначають ...
3. Аби запобігти лексичним помилкам, потрібно...

II. Вибери із дужок потрібне слово. Склади речення зі словами адрес-адреса. (3 бали)

1. (Відкрити, відчинити) вікно.
2. (Відкрити, розгорнути) підручник.
3. (Виключити, вимкнути) світло.
4. (Перевернути, перегорнути) сторінку.
5. (Піднести, підняти) руку.
6. Зазначити (адрес, адресу).

III. Відредагуй текст (3 бали)

Я рахую, що нам потрібно слідити за своїм власним мовленням. Якщо людина багато читає, то її лексичний запас зростає. Давайте користуватися лексичними словниками.

IV. Склади пам'ятку для однокласників «Говори правильно!» (3 бали)

Усього 12 балів

Тема «Дієслово. Неозначена та особова форми дієслова» (7 клас)

Виконай тестові завдання

У завданнях 1-8 по чотири варіанти відповідей, з яких лише один правильний (по 1 бал)

1. Визнач речення, у якому немає дієслова.
А Створення паперу – заслуга стародавнього винахідника.
Б Це сталося приблизно дві тисячі років тому в Китаї.
В Так людство отримало новий поштовх для свого розвитку.
Г До цього використовували деревину бамбука або шовк.
2. НЕМАЄ помилки в особових закінченнях дієслів у рядку
А сидимо, плачете, зберешся
В бачимо, воружиш, тягните
Б даси, роздираємо, клеїть
Г чистимо, боритесь, малюєш
3. Від усіх дієслів можна утворити форми теперішнього часу в рядку
А думати, роздумувати, задумати
В просити, перепрошувати, прохати
Б сплітати, сплести, розплести
Г ставати, стати, переставати
4. Правильно утворено форму наказового способу в рядку
А станьте, сідаймо, робимо
В говоріть, розкажи, читатиме
Б чистьте, злізьмо, напиши
Г хай пише, нехай приїде, пішли
5. НЕправильно наголошені дієслова в рядку
А дала, дало, дали
В ходіла, ходіло, ходіли

Б було́, була́, були́

Г везло, везла, везли

6. Частку НЕ з усіма дієсловами пишемо РАЗОМ у рядку

А не/квітчати, не/зітхнути, не/зчутися

Б не/притомніти, не/волити, не/навидіти

В не/стямитись, не/хтувати, не/зрозуміти

Г не/погодитися, не/спиниться, не/критичати

7. Помилку допущено під час творення форми першої особи однини в рядку

А ношу, кручу, їджу

В чищу, сиплю, важу

Б прошу, воджу, мащу

Г морожу, суджу, графлю

8. Визнач речення, у якому інфінітив виконує роль підмета.

А Будівельники прийшли ремонтувати паркан.

Б Автора статті попросили оновити текст.

В Розуміти інших – то великий дар.

Г Звичай дарувати рушники виник дуже давно.

9. Установи відповідність між дієсловами та їхніми формами (2 бали)

1 інфінітив

А виспаний

2 особова форма

Б спатимеш

3 дієприкметник

В не спитьсья

4 дієприслівник

Г пославши

Д спати

10. Утвори всі можливі форми майбутнього часу від дієслова жити (2 бали)

Усього 12 балів

Комплексна підсумкова робота (КПР)

I. Усно взаємодіє (УВ (ГР1))

Завдання 1. Прочитай тексти, у переліку ілюстрацій познач лише ті, які можна використати як доповнення до текстової інформації (2 бали).

Текст 1

Неймовірні враження від професійної акторської гри. Краєвид, костюми акторів, діалект — усе це неабияк доповнює незабутній сюжет кінострічки! Після перегляду почерпни багато патріотичної інформації та переконайся в унікальності українського духу! Також довідайся про давні українські традиції і звичаї карпатських жителів. Кінофільм «Довбуш» укотре зумів переконати нас, що український народ незламний та нездоланий, отже, перемога в російській загарбницькій війні буде за нами! (М. Гавадзин).

Текст 2

«Довбуш» — український історичний фільм режисера Олеся Саніна, в основі сюжету якого — життя найвідомішого з опришківських ватажків у Карпатах Олекси Довбуша. Невипадкова дата прем'єри - це 24 серпня 2023 року. Події фільму відбуваються в Карпатах на початку XVIII століття. Двоє братів, Олекса та Іван Довбуші, опиняються поза законом і стають опришками. У пошуках помсти панам брати стають ворогами один одному. Один захоче грошей, другий шукатиме справедливості. Гуцули починають повстання, яке очолює Олекса. Шляхта робить усе можливе, аби знищити Довбуша. (З Вікіпедії).

Текст 3

Олекса - людина неймовірної фізичної сили. Він прекрасно знав гори. Очевидно, мав лідерські здібності, адже навколо нього постійно гуртувалися десятки людей. Наприклад, у першій половині 1740-х років його дії набули такої сили, що **держателі** Дрогобича, Надвірної дбали про додатковий захист своїх маєтностей, аби не потрапити під напад опришків на чолі з Олексою. Він походив з бідної сім'ї. Народився в Печеніжині або в Яблунові сучасного Коломийського району. Стосунки братів Довбушів (їх дійсно було двоє) з батьками були різними. (М.Волощук).

1

2

3

4

5

6

7

8

II. Працює з текстом (ПТ (ГР 2))

Завдання 2 (3 бали) .

1. Добери заголовки до всіх трьох текстів.
2. Які географічні назви згадано в текстах?
3. Які історичні факти ти запам'ятав / запам'ятала?
4. Кого з людей згадано в текстах?
5. Запиши короткий план прочитаного.
6. Що з прочитаного було для тебе новим?

III. Письмово взаємодіє (ПВ (ГР 3))

Завдання 3 (4 бали) .

На основі інформації з текстів та обраних ілюстрацій **створи текст-переконання** для однокласника/однокласниці, щоб переглянути фільм про Довбуша.

IV. Досліджує мовлення (ДМ (ГР 4))

Завдання 4 (3 бали)

1. Випиши з текстів усі дієслова дійсного способу, розподіливши їх за формами часу
2. Випиши дієслова наказового способу, визнач їх особу та число.
3. Добери синоніми до слова «**держателі**» (текст №3) відповідно до контексту, запиши твірне слово до нього, указавши спосіб словотвору.

4. Розстав наголоси в дієсловах **була, було, були; несла, несло, несли; вела, вело, вели; привезла, привезло, привезли.**
5. Літеру и (і) треба писати в усіх словах рядка
 А перемож..ш, сипл..ш
 Б сад..ш, леж..ш
 В захища..ш, знос..ш
 Г пал..ш, упізна..ш
6. Установи відповідність між членом речення (А – Д) та виділеним словом (1–4).

Член речення

Виділене слово

1 підмет	А <i>Брати Довбуші мали вибір грабувати або захищати.</i>
2 присудок	Б <i>Наказав їм батько ворога перемагати.</i>
3 додаток	В <i>З вовками жити – по-вовчому вити.</i>
4 обставина	Г <i>Держателі Дрогобича дбали не потрапити під напад опришків</i>
Д <i>Жити - Вітчизні служити.</i>

Усього 12 балів

Використано матеріали підручників

1. Українська мова : підруч. для 5 кл. закл. загальн. середн. освіти / Ніна Голуб, Олена Горошкіна. — Київ : Освіта, 2022. — 306 с.
 2. Українська мова : підруч. для 7 кл. закл. загальн. середн. освіти / Ніна Голуб, Олена Горошкіна. — Київ : Грамота, 2024. — 272 с.
- Українська мова: підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти / А. В. Онатій, Т. П. Ткачук. – Київ : Літера ЛТД, 2024. – 256 с.

8-11 КЛАСИ

Вивчення української мови у **8-9, 10-11** класах із навчанням мовами національних меншин закладів загальної середньої освіти здійснюватиметься за:

- у **8–9 класах** — за навчальними програмами, затвердженими наказом МОН України від 07.06.2017 № 804 «Про оновлені навчальні програми для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 (програма розміщена на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-6-9-klasiv>);

- у **10–11 класах** — за навчальними програмами, затвердженими наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407 «Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10 – 11 класів закладів загальної середньої освіти» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 (Програми розміщені на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>).

Оцінювання учнів 8-11-х класів у 2024/2025 н.р. здійснюється за критеріями оцінювання (Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти. Наказ МОНмолодьспорт №329 від 13.04.11 року https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/18438/) та орієнтовними вимогами оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти (Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти. Наказ МОН № 1222 від 21.08.13 року https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36975/)

Вивчення української мови у 8-9, 10-11 класах з навчанням мовами національних меншин закладів загальної середньої освіти відбуватиметься на засадах компетентнісного підходу. Окрім обов'язкових видів творчих робіт, до навчальної програми включено рекомендовані, право вибору яких надано вчителю, змінювати теми висловлень відповідно до інтересів і потреб кожного класу. Учитель може обирати послідовність розкриття навчального матеріалу в межах окремої теми, але так, щоб не порушувалася логіка його викладу.

Фронтальні та індивідуальні види контрольних робіт з української мови в ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин у 8–11 класах

	8 кл.		9 кл.		10 клас		11 клас	
	Усього годин							
Години з РМ								
семестри	I	II	I	II	I	II	I	II
Перевірка мовної теми	2	2	2	2	2	2	3	3
Письмо: переказ	1	1	1	1	-	-	1	1
твір	1	1	1	1	-	-	1	1
Правопис: диктант	1	1	1	1	-	-	-	-
Аудіювання	-	1	-	1	-	1	-	1
Читання мовчки	1	-	1	-	1	-	1	-
Говоріння: діалог	1	-	1	-	-	-	-	-
усний переказ	1	-	1	-	1	-	1	-
усний твір	-	1	-	1	-	1	-	1
читання вголос	-	1	-	1	-	-	-	-
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5

У таблицях зазначено мінімальну кількість фронтальних видів контрольних робіт, учитель на власний розсуд має право збільшувати цю кількість залежно від рівня підготовленості класу, здібностей конкретних учнів, умов роботи тощо.

Фронтально оцінюють аудіювання, читання мовчки, диктант, письмовий переказ і письмовий твір (навчальні чи контрольні види робіт), мовні знання й уміння, запис яких здійснюють на сторінці класного журналу «Зміст уроку».

Індивідуально оцінюють говоріння (діалог, усний переказ, усний твір) і читання вголос. Для цих видів діяльності не відводять окремого уроку, проте передбачають окремих стовпець без дати на сторінці класного журналу «Облік навчальних досягнень». У I семестрі проводять оцінювання 2 видів мовленнєвої діяльності (усний переказ, діалог), **результати оцінювання виставляють у стовпець без дати й ураховують у найближчу тематичну**. У II семестрі проводять оцінювання таких видів мовленнєвої діяльності, як усний твір і читання вголос. Повторне оцінювання чотирьох видів мовленнєвої діяльності не проводять.

На розсуд учителя / вчительки перевірку мовних знань і вмінь також можна поєднувати з виконанням завдань двох видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання мовчки).

Оцінка за контрольний твір з української мови та переказ є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють у колонці з датою написання роботи (надпис у колонці «Твір», «Переказ» не робиться).

Перевірка знаннєвого компонента (оцінювання мовних знань і вмінь)

Оцінювання мовних знань і вмінь здійснюється тематично. Зміст контролю визначається згідно з функціональним підходом до шкільного мовного курсу.

1. Перевірці підлягають знання та вміння з мови, які необхідні передусім для правильного використання мовних одиниць.

Перевірка здійснюється фронтально в письмовій формі із застосуванням завдань тестового характеру.

Учням пропонується:

- розпізнавати вивчені мовні явища;
- групувати, класифікувати;
- сполучати слова, доповнювати, трансформувати речення, добираючи належну форму слова, потрібну лексему, відповідні засоби зв'язку між частинами речення, між реченнями у групі пов'язаних між собою речень тощо;
- виявляти розуміння значення мовних одиниць та особливостей їх використання в мовленні.

2. Для контрольної перевірки використовуються завдання тестового характеру, складені на матеріалі слова, сполучення слів, речення, груп пов'язаних між собою речень. Учитель/вчителька визначає, який із запропонованих нижче варіантів тестового контролю з його погляду доцільніший.

Варіант перший. Учням пропонується 12 тестових завдань із вибором правильних відповідей.

Варіант другий. Рекомендується пропонувати учням 6 завдань, складність яких збільшується від класу до класу. Два з них мають торкатися розпізнавання мовних одиниць, а чотири – їх побудови, реконструювання, редагування, використання. До кожного завдання учням пропонується дібрати власні приклади.

3. *Одиниця контролю:* вибрані учнями правильні варіанти виконання завдань тестового характеру та самостійно дібрані приклади.

4. Оцінювання результатів контрольної роботи здійснюється так.

Варіант перший. За кожні правильно виконані 12 завдань учень/учениця отримує 1 бал.

Варіант другий. За правильне виконання запропонованих 6 завдань, учень/учениця отримує 1 бал, а також 1 бал за самостійний добір прикладів до кожного завдання.

Отже, за зазначену вище роботу учень/учениця може отримати від 1 бала до 12 балів. Якщо учень/учениця з певних причин не виконав/ла роботу, він/вона має пройти відповідну перевірку додатково задля того, щоб отримати відповідний бал.

Основні види письмових робіт з української мови

Основними видами письмових робіт з української мови є такі:

- класні й домашні вправи (кількість домашніх вправ – одна або дві (на розсуд учителя), але не більше двох; якщо ж уроки спарені, то для виконання вдома пропонується дві або три вправи);
- словникові диктанти (кількість слів у словниковому диктанті: 12 – у 5 класі, 24 – у 6–8 класах, 36 – у 9–10 класах, 48 – в 11 класі);
- навчальні диктанти, твори й перекази;
- самостійні роботи;
- тестові завдання (як відкритої, так і закритої форми);
- складання таблиць, схем, написання конспектів (у старших класах), робота зі словниками та інші види робіт, передбачені чинними програмами.

Аналіз контрольних письмових творів і переказів, а також контрольних диктантів виконують у робочому зошиті.

Поточне оцінювання в процесі поурочного вивчення теми

Згідно з особливостями нових підходів оцінювання розширює свої функції:

- *навчальна* (забезпечувати зворотний зв'язок між учителем і учнем як передумови підтримання дієвості й ефективності процесу навчання);
- *діагностико-коригувальна* (визначати рівні навчальних досягнень учнів; прогалини в них, причини труднощів у навчанні, шляхи усунення їх; виявляти рівні сформованості компетентностей учнів, їхню готовність до засвоєння нових знань, опанування вмінь і навичок, а також здатність працювати самостійно);
- *стимулювальна* (стимулювати в учня бажання покращувати власні освітні результати, відповідати за них);
- *сприяльна* (допомагати вчитися, усвідомлювати важливість і необхідність інформації, виявити прогалини в знаннях і вміннях);
- *динамічна* (фіксувати динаміку знанневого, поведінкового, ціннісного й особистісного складників формування особистості учня порівняно з попередніми досягненнями чи невдачами);
- *мотивувальна* (мотивувати в учнів інтерес до предмета, прагнення досягати успіху);
- *спонукальна* (активізувати учнів до пізнавальної навчальної діяльності);
- *виховна* (впливати на формування діяльнісних й особистісних характеристик учня – відповідальності, активності, ініціативності, організованості, сумлінності, працьовитості, дбайливості, охайності тощо);
- *рефлексійна* (залучати учнів до самооцінювання, підтримувати їхню високу самооцінку).

Згідно з такими функціями, оцінювання розглядається як один із засобів ефективного управління навчальним процесом, а не засобом налагодження дисципліни. Відповідно основною функцією оцінки є не контроль результатів і підбиття підсумків, а стимулювання покращення якості досягнень учнів, ефективний засіб зворотного зв'язку щодо ступеня власних досягнень і як засіб самооцінювання.

Основні завдання:

- установлення й оцінювання рівнів розуміння й засвоєння окремих елементів змісту теми;
- установлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем;
- закріплення знань, умінь і навичок.

Форми поточного оцінювання:

- індивідуальне опитування;
- групове опитування;
- фронтальне опитування.

Види робіт:

- виконання учнями різних видів письмових робіт;
- взаємоконтроль учнів у парах і групах;
- самоконтроль;
- ІКТ-технології на уроці;
- усне повідомлення на лінгвістичну тему тощо.

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок учнів у процесі поурочного вивчення теми з української мови

Рівень	Бали	Розуміння й засвоєння учнями вивченої теми
Початковий (Бали цього рівня одержують учні/учениці, які виявили незначні результати первинного засвоєння окремих елементів змісту теми)	1	В учня/учениці виникають значні труднощі в розумінні окремих елементів змісту теми, не дає самостійних відповідей, відповідає на запитання вчителя уривчастими реченнями стверджувального чи заперечного характеру
	2	Учень/учениця відповідає на елементарні запитання короткими репліками, що містять значні недоліки різного характеру, має нечіткі уявлення про окремі елементи змісту теми
	3	Учень/учениця відповідає на запитання короткими репліками, припускаючись помилок різного характеру, але сам не будує зв'язну відповідь
Середній (Бали цього рівня заслуговують учні/учениці, які досягли певних успіхів розуміння й засвоєння окремих елементів змісту теми)	4	Учень/учениця слабо володіє теоретичним матеріалом, припускається чимало помилок у будові висловлення, відповідь не підтверджує належними прикладами; виявляє незначне розуміння мовних одиниць, може за зразком відтворювати певні дії
	5	Учень/учениця недостатньо розуміє мовну тему, стисло відповідає на нескладні теоретичні запитання, виявляє часткове розуміння мовної теми, здатний із певними неточностями давати визначення понять, формулювати правила
	6	Учень/учениця достатньо розуміє мовну тему, припускається низки помилок у будові відповіді, однак не вистачає самостійності суджень, аргументації; за допомогою вчителя аналізує мовне явище, порівнює, узагальнює й робить висновки; уміє виконувати практичні завдання за зразком
Достатній (Бали цього рівня заслуговують учні/учениці, які достатньо розуміють зміст окремої теми, у цілому вправно виконують практичні завдання)	7	Учень/учениця розуміє мовну тему, однак демонструє невисокий рівень самостійності й аргументованості суджень, трапляються відхилення від теми, помилки у виконанні практичних завдань; уміє наводити окремі приклади на підтвердження власних думок
	8	Учень/учениця загалом вправно виконує теоретичні й практичні завдання, висловлює судження і певною мірою аргументує їх; уміє аналізувати, встановлювати зв'язки між явищами й фактами, робить висновки; відповідь повна, логічна, проте допускаються певні недоліки за кількома критеріями (трьома)
	9	Учень/учениця демонструє достатній рівень оволодіння мовною темою; чітко відповідає на теоретичні запитання, відповідь повна, логічна, чітко аргументована; виявляє вміння аналізувати й систематизувати інформацію, вправно виконувати практичні завдання, проте допускаються певні недоліки за кількома критеріями (двома)
Високий (Бали цього рівня заслуговують учні/учениці, які продемонстрували високий рівень володіння теоретичним матеріалом, переконливо аргументують свої)	10	Учень/учениця виявляє високий рівень засвоєння мовного матеріалу, розуміє значення мовних одиниць та особливостей використання їх у мовленні; розпізнає вивчені мовні явища, групує, класифікує, робить висновки; відповідь будує повно й зв'язно; практичні завдання виконує чітко і правильно, проте за одним із критеріїв допускає певні недоліки
	11	Учень/учениця демонструє високий рівень засвоєння мовного матеріалу, розуміння значень мовних одиниць та

Відповіді, виконують завдання)	вправно практичні		особливостей використання їх у мовленні; розпізнає вивчені мовні явища, групує, класифікує, робить висновки; відповідь буде повно і зв'язно; практичні завдання виконує чітко й правильно, проте за одним із критеріїв можливі незначні недоліки, які самостійно виправляє
		12	Учень/учениця демонструє повне засвоєння мовного матеріалу; дає вичерпні відповіді на поставлені запитання, аргументує власну думку, робить логічні висновки й узагальнення; установлює зв'язки між вивченим і засвоєним змістом попередніх тем; висловлення цілісне, повне, логічно побудоване, правильне; практичні завдання виконує чітко й бездоганно, не допускає жодних помилок.

Оцінювання різних видів діяльності на уроках української мови

Аудіювання

Перевіряється здатність учня/учениці сприймати на слух незнайоме за змістом висловлювання із одного прослуховування:

а) розуміти мету висловлювання, фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, тему і основну думку висловлювання, виразально-зображувальні засоби прослуханого твору;

б) давати оцінку прослуханому.

1. Перевірка аудіювання учнів/учениць здійснюється фронтально за одним із варіантів.

Варіант перший: учитель читає один раз незнайомий учням/ученицям текст, а потім пропонує серію запитань з варіантами відповідей. Учні/учениці повинні мовчки вислухати кожне запитання, варіанти відповідей до нього, вибрати один із варіантів і записати лише його номер поряд із номером запитання: (наприклад, 1.3, де цифра «1» – номер запитання, а цифра «3» – номер обраної відповіді).

Варіант другий: учні/учениці одержують видруковані запитання та варіанти відповідей на них і відзначають галочкою правильний з їхнього погляду варіант.

У п'ятому класі здобувачам освіти пропонуються 6 запитань з чотирма варіантами відповідей, у 6–9 класах – 12 запитань з чотирма варіантами відповідей.

2. Для одержання достовірних результатів тестування кількість варіантів відповідей на тестове завдання не повинна бути меншою від чотирьох. Запитання стосуються всіх зазначених вище характеристик висловлювання і розташовуються в порядку наростання їх складності.

3. *Одиниця контролю:* відповіді учнів/учениць на запитання за прослуханим текстом, одержані в результаті виконання тестових завдань.

Обсяг тексту аудіювання і тривалість звучання

Клас	Обсяг та час звучання текстів, що належать до			
	художнього стилю		інших стилів	
5-й	200–300 слів	3-4 хв	200–250 слів	2-3 хв
6-й	300–400 слів	4-5 хв	250–300 слів	3-4 хв
7-й	400–500 слів	5-6 хв	300–350 слів	4-5 хв
8-й	500–600 слів	6-7 хв	350–400 слів	5-6 хв
9-й	600–700 слів	7-8 хв	400–450 слів	6-7 хв
10-й	700–800 слів	9-10 хв	500–600 слів	8-9 хв
11-й	800–900 слів	10-12 хв	600–700 слів	9-11 хв

Оцінювання аудіювання

Правильна відповідь на кожне із 6 запитань оцінюється двома балами, кожне із 12 запитань оцінюється одним балом. Оцінювання здійснюється з огляду на те, що за цей вид діяльності учень/учениця може отримати від 1 бала до 12 балів. Якщо учень/учениця з певних причин не виконав/ла роботу, він/вона має пройти відповідну перевірку додатково задля того, щоб отримати відповідний бал. Тексти для перевірки можуть бути різними, але однакового рівня складності.

Діалог

Під час перевірки складених учнями/ученицями висловлювань (діалогів, усних і письмових переказів та творів) ураховується ступінь повноти вираження теми, міра самостійності виконання роботи, ступінь вияву творчих здібностей, особистого ставлення до змісту висловлювання.

Під час оцінювання діалогу перевіряється здатність учнів/учениць виявляти певний рівень обізнаності з теми, що обговорюється; демонструвати вміння

- складати діалог відповідно до запропонованої ситуації й мети спілкування; самостійно досягати комунікативної мети;
- використовувати репліки для стимулювання, підтримання діалогу, формули мовленнєвого етикету;
- дотримуватися теми спілкування; додержуватися правил спілкування й норм української літературної мови;
- демонструвати певний рівень вправності в процесі діалогу (стислість, логічність, виразність, доречність, винахідливість тощо);
- висловлювати особисту позицію щодо теми, яка обговорюється;
- аргументувати висловлені тези, ввічливо спростовувати помилкові висловлення співрозмовника.

Зазначені характеристики діалогу є основними критеріями під час оцінювання його.

Матеріал для контрольних завдань добирається з урахуванням тематики соціокультурної змістової лінії чинної програми, рівня підготовки, вікових особливостей і пізнавальних інтересів учнів/учениць. Теми для діалогу озвучуються вчителем на початку уроку. На підготовку відводиться 5– 10 хвилин.

Оцінюється діалог, складений двома учнями/ученицями.

Обсяг діалогу

Клас	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й	10-й	11-й
Орієнтовна кількість реплік для двох учнів/учениць	5-6 реплік	6-7 реплік	7-8 реплік	8-9 реплік	9-10 реплік	10-11 реплік	11-12 реплік

Примітка. Під час оцінювання діалогу необхідно диференціювати репліки на розгорнуті (складаються з двох і більше речень) і нерозгорнуті (виражені одним реченням). Якщо репліки розгорнуті, то їх кількість зменшується. До вказаної кількості не зараховуються слова, що відносяться до мовленнєвого етикету (звертання, привітання, прощання тощо).

Критерії оцінювання діалогу

Характеристика складених учнями діалогів	Бали
Початковий рівень	
Учні/учениці беруть участь у діалозі за найпростішою за змістом мовленнєвою ситуацією, можуть не лише відповідати на запитання співрозмовника, а й формулювати деякі запитання, припускаючись помилок різного характеру. Проте комунікативна мета досягається ними лише частково.	1–3

Середній рівень	
Учні/учениці успішно досягають комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, їхні репліки загалом є змістовними, відповідають основним правилам поведінки в розмові, нормам етикету, проте їм не вистачає самостійності суджень, аргументації їх, новизни, лаконізму в досягненні комунікативної мети, наявна певна кількість помилок у мовному оформленні реплік тощо.	4–6
Достатній рівень	
Учні/учениці самостійно складають діалог із проблемної теми, демонструючи загалом достатній рівень вправності й культури мовлення: чітко висловлюють думки, виявляють вміння сформулювати цікаве запитання, дати влучну, дотепну відповідь, здебільшого виявляють толерантність, стриманість, коректність у разі незгоди з думкою співрозмовника, але в діалозі є певні недоліки: можуть траплятися відхилення від теми, нечітко виражається особиста позиція співрозмовників, аргументація не відзначається оригінальністю тощо.	7–9
Високий рівень	
Учні/учениці складають діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми (або ж самі визначають проблему для обговорення), демонструючи вміння уважно й доброзичливо вислухати співрозмовника, переконливо й оригінально аргументують свою позицію, добирають цікаві, влучні, переконливі докази на захист своєї позиції, зокрема й із власного досвіду, зіставляють різні погляди на той самий предмет, розуміючи при цьому можливість інших підходів до проблеми, яка обговорюється, виявляють повагу до думки іншого, додержуються правил поведінки й мовленнєвого етикету в розмові; структура діалогу й мовне оформлення реплік діалогу відповідає нормам.	10–12

Оцінювання мовного оформлення діалогу

Мовне оформлення діалогу орієнтовне, спирається на досвід учителя і помилки не підраховуються (зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

Під мовним оформленням діалогу, тексту слід розуміти наявність/відсутність порушень лексичних, фразеологічних, граматичних (морфологічних, синтаксичних) стилістичних, орфоепічних, акцентологічних, інтонаційних норм української літературної мови, а також соціальних норм українського мовленнєвого етикету.

Монологічне мовлення (усні переказ і твір)

Під час оцінювання монологічного мовлення учнів основної школи перевіряється їхня здатність:

- а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що розкривається (усно чи письмово);
- б) демонструвати вміння:

– будувати висловлення певного обсягу, добираючи й упорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод із кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо);

- урахувати мету спілкування, адресата мовлення;
- розкривати тему висловлення;
- виразно відобразити основну думку висловлення, диференціюючи матеріал на основний і другорядний;

- викладати матеріал логічно, послідовно;
 - використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, дотримуючись норм літературної мови;
 - додержуватися єдності стилю;
- в) виявляти своє ставлення до предмета висловлення, розуміти можливість різних тлумачень тієї самої проблеми;
- г) дотримуватися культури мовлення й правил спілкування з урахуванням мовленнєвої ситуації;
- г) виявляти певний рівень творчої діяльності, зокрема:
- здатність здобувати потрібну інформацію в різноманітних джерелах (зокрема користуватися ІКТ) для створення власних усних і письмових висловлень;
 - трансформувати здобуту інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлення;
 - створювати оригінальний текст певного стилю, типу й жанру мовлення;
 - аргументувати висловлені думки, переконливо спростовувати помилкові докази;
 - викладати матеріал виразно, доречно, економно, виявляти багатство лексичних і граматичних засобів.

Оцінювання усного переказу/твору

За усне висловлювання (переказ, твір) ставлять одну оцінку – за зміст, а також якість мовного оформлення (орієнтовно, спираючись на досвід учителя і не підраховуючи помилок, зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

Читання вголос

Контрольна перевірка читання вголос здійснюється в 5–9 класах.

1. Перевіряються здатність учня/учениці:

- а) демонструвати певний рівень розуміння прочитаного;
- б) виявляти вміння читати із достатньою швидкістю, плавно, з гарною дикцією, відповідно до орфоепічних та інтонаційних норм;
- в) виражати за допомогою темпу, тембру, гучності читання особливості змісту, стилю тексту, авторський задум;
- г) пристосовувати читання до особливостей слухачів (ступеня підготовки, зацікавленості певною темою тощо).

2. Перевірка вміння читати вголос здійснюється індивідуально: учитель дає учневі/учениці текст, опрацьований на попередніх уроках, деякий час на підготовку і пропонує прочитати цей текст перед класом.

3. *Матеріал для контрольного завдання:* знайомий учневі/учениці текст, дібраний відповідно до вимог програми для кожного класу; текст добирається з таким розрахунком, щоб час його озвучення (за нормативною швидкістю) окремим/ою учнем/ученицею дорівнював 1–2 хвилинам (для читання слід пропонувати невеликі тексти зазначених у програмі стилів, типів і жанрів мовлення, відносно завершені уривки творів або порівняно великий текст, розділений на частини, які читаються кількома учнями/ученицями послідовно).

4. *Одиниця контролю:* озвучений учнем/ученицею текст (швидкість читання у звичайному для усного мовлення темпі – 80–120 слів за хвилину).

Критерії оцінювання читання вголос

Бали	Характеристика читання
Початковий рівень	
1–3	Учні/учениці читають ще дуже повільно, структурують текст і речення, читають і вимовляють слова, інтонують речення із значною кількістю помилок.
Середній рівень	
4–6	Учні/учениці читають зі швидкістю, що наближається до норми, поділяючи текст на речення, пов'язуючи слова в реченні між собою, але читають не досить плавно й виразно, припускаючись помилок в інтонуванні, вимові тощо.
Достатній рівень	
7–9	Учні/учениці читають плавно, з належною швидкістю, правильно інтонують речення й поділяють їх на смислові відрізки, але припускаються певних недоліків (вираження авторського задуму, виконання комунікативного завдання; норм орфоепії, дикції тощо).
Високий рівень	
10–12	Учні/учениці читають плавно, швидко, правильно інтонують речення й поділяють їх на смислові відрізки; добре відтворюють емоційне забарвлення, авторський задум, стильові особливості тексту, розв'язують комунікативне завдання; читають орфоепічно правильно, з виразною дикцією.

Читання мовчки

1. Перевіряються здатність учня/учениці читати новий для них текст із належною швидкістю, розуміти й запам'ятовувати після одного прочитування фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, тему і основну думку, виражально-зображувальні засоби прочитаного твору; давати оцінку прочитаному.

2. Перевірка вміння читати мовчки здійснюється фронтально за одним із варіантів.

Варіант перший: учні/учениці читають незнайомий текст від початку до кінця, а відтак відповідають на запитання вчителя за змістом прочитаного. Учні/учениці повинні вислухати кожне запитання, варіанти відповідей на нього, вибрати один з них і записати лише його номер поряд із номером запитання.

Варіант другий: учні/учениці одержують видруковані запитання та варіанти відповідей на них і відзначають "галочкою" правильний з їхнього погляду варіант.

У **5 класі** учням/ученицям пропонують 6 запитань за текстом з чотирма варіантами відповідей, у **6-9 класах** – 12 запитань з чотирма варіантами відповідей. Завдання повинні торкатися фактичного змісту тексту, його причинно-наслідкових зв'язків, окремих мовних особливостей (переносне значення слова, виражальні засоби мови тощо), відображених у тексті образів (якщо є), висловлення оцінки прочитаного.

3. Матеріал для контрольного завдання: невідомі учням/ученицям тексти різних стилів, типів жанрів мовлення, що включають монологічне та діалогічне мовлення (відповідно до вимог програми для кожного класу). Текст добирається таким чином, щоб учні, які мають порівняно високу швидкість читання, витрачали на нього не менше 1-2 хвилини часу і були завантажені роботою.

4. *Одиниця контролю:* відповіді учнів/учениць на запитання тестового характеру, складені за текстом, що запропонований для читання, та швидкість читання

Обсяг текстів для контрольного читання мовчки

Клас	Обсяг тексту для читання мовчки		Швидкість читання мовчки (слів за хвилину)
	художнього стилю	інших стилів	
5-й	300-360 слів	100-160 слів	90–180
6-й	360-420 слів	160-220 слів	100–200
7-й	420-480 слів	220-280 слів	110–220
8-й	480-540 слів	280-340 слів	120–240
9-й	540-600 слів	340-400 слів	130–260
10-й	600–660 слів	400–460 слів	140–280
11-й	660–720 слів	460–520 слів	150–300

Оцінювання читання мовчки

Оцінювання читання мовчки здійснюється за допомогою тестової перевірки: правильна відповідь на кожне із 6 запитань оцінюється двома балами, а кожне із 12 запитань оцінюється одним балом.

Якщо учень/учениця з певних причин не виконав/ла роботу, він/вона має пройти відповідну перевірку додатково задля того, щоб отримати відповідний бал.

Письмові переказ / твір / есе / диктант

1. Перевіряється здатність учня/учениці:

- а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що розкривається (письмово);
- б) демонструвати вміння:

- будувати висловлювання певного обсягу, добираючи і впорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод з кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо);

- урахувувати мету спілкування, адресата мовлення;
- розкривати тему висловлювання;
- виразно відображати основну думку висловлювання, диференціюючи матеріал на головний і другорядний;
- викладати матеріал логічно, послідовно;
- використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, дотримуючись норм літературної мови;
- додержувати єдності стилю;

в) виявляти своє ставлення до предмета висловлювання, розуміти можливість різних тлумачень тієї самої проблеми;

г) виявляти певний рівень творчої діяльності, зокрема:

- трансформувати одержану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлювання;
- створювати оригінальний текст певного стилю;
- аргументувати висловлені думки, переконливо спростовувати помилкові докази;
- викладати матеріал виразно, доречно, економно, виявляти багатство лексичних і граматичних засобів.

2. Перевірка здатності **письмово** переказувати і створювати текст здійснюється фронтально: учням/ученицям пропонується переказати прочитаний учителем (за традиційною методикою або самостійно прочитаний) текст чи інший матеріал для переказу або самостійно написати твір.

Переказ. Переказ із творчим завданням

Матеріалом для переказу (усного/письмового) можуть бути: текст, що читається вчителем, або попередньо опрацьований текст; самостійно прочитаний матеріал із газети, журналу, епізод кінофільму чи телепередачі, розповідь іншої людини про певні події, народні звичаї тощо. Якщо пишеться переказ із творчим завданням, учням пропонується, окрім того, також завдання, що передбачає написання творчої роботи, обов'язково пов'язаної зі змістом переказу.

Обсяг тексту для переказу

Клас	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й	10-й	11-й
Обсяг тексту для переказу	100-150 слів	150-200 слів	200-250 слів	250-300 слів	300-350 слів	350-400 слів	400-450 слів
Обсяг творчого завдання до переказу, виконаного письмово	0,3-0,5 сторінок	0,3-0,5 сторінок	0,5-0,75 сторінок	0,5-0,75 сторінок	0,75-1,0 сторінок	0,75-1,0 сторінок	1,0-1,5 сторінок

Обсяг тексту для стислого чи вибіркового переказу має бути у 1,5-2 рази більшим за обсяг тексту для докладного переказу.

Якщо для контрольної роботи використовуються інші джерела, то матеріал добирається так, щоб обсяг переказу міг бути в межах запропонованих для певного класу норм.

Тривалість звучання усного переказу – 3-5 хвилин.

Оцінка за переказ є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють у колонці з датою написання роботи, надпис у журнальній колонці «Переказ» не робиться.

Оцінка за переказ із творчим завданням є середнім арифметичним за зміст і грамотність та творче завдання, яку виставляють у колонці з датою написання роботи, надпис у журнальній колонці «Переказ» не робиться.

Твір

Матеріалом для твору (усного/письмового) можуть бути: тема, сформульована на основі попередньо обговореної проблеми, життєвої ситуації, прочитаного та проаналізованого художнього твору; а також запропоновані для окремих учнів допоміжні матеріали (якщо обирається варіант диференційованого підходу до оцінювання).

Обсяг письмового твору з української мови та літератури

Клас	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й	10-й	11-й
Кількість сторінок	0,5	0,5-0,75	0,75-1,0	1,0-1,5	1,5-2,0	2,0-2,5	2,5-3,0

Оцінка за твір є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють у колонці з датою написання роботи, надпис у журнальній колонці «Твір» не робиться.

У монологічному висловленні оцінюють його зміст і форму (мовне оформлення). За усне висловлення (переказ, твір) ставлять одну оцінку – за зміст, а також якість мовного оформлення (орієнтовно, спираючись на досвід учителя й не підраховуючи помилок, зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні). Оцінюючи усне висловлення, враховують наявність відхилень від орфоепічних норм, правильність інтонування речень; у письмових висловленнях – наявність: 1) орфографічних і пунктуаційних помилок, які підраховуються сумарно, без диференціації; 2) лексичних, граматичних і стилістичних. За писемне мовлення виставляють також одну оцінку: на основі підрахунку допущених недоліків за зміст і помилок за мовне оформлення, враховуючи співвідношення їх.

Есе/есей

Есе/есей – самостійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми та її осмислення, невеликий обсяг, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладу.

Види есе: вільне і формальне

Вільне	Формальне
<i>Ознаки:</i> невеликий обсяг (7-10 речень); довільна форма і стиль викладу зі збереженням структурованості тексту (вступ, основна частина, висновок); наявність позиції автора.	<i>Ознаки:</i> обсяг 120-200 слів логічна організація структури: наявність відповідних компонентів (тези, аргументи, приклади, оцінювальні судження, висновки); грунтовність викладу; наявність позиції автора.

Вільне есе обмежене в часі (5-10 і 10-15 хв.). До нього доцільно вдаватися на кожному уроці й на різних етапах його: цілевизначення, закріплення, рефлексії тощо.

Для написання формального есе виділяють більше часу: від 20 до 45 хвилин.

Види формального есе: інформаційне (есе-розповідь, есе-визначення, есе-опис); критичне; есе-дослідження (порівняльне есе, есе-протиставлення, есе причини-наслідку, есе-аналіз).

Вимоги до формального есе

1. Обсяг – 1-2 сторінки тексту (120-200 слів).
2. Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка.
3. Кожен абзац есе розкриває одну думку.
4. Необхідно писати стисло і ясно. Есе не повинно містити нічого зайвого, має нести лише інформацію, необхідну для розкриття ідеї есе, власної позиції автора.
5. Есе має відрізнятися чіткою композиційною побудовою, бути логічним за структурою. В есе, як і в будь-якому творі, повинна простежуватися внутрішня логіка, що визначається, з одного боку, авторським підходом до обговорюваного питання, а з іншого – самим питанням. Необхідно уникати різких стрибків від однієї ідеї до іншої, думка має розкриватися послідовно.
6. Есе повинно засвідчити, що його автор знає й осмислено застосовує теоретичні поняття, терміни, узагальнення, ідеї.
7. Есе має містити переконливе аргументування порушеної проблеми.

Структура есе

Есе складається з таких частин: *вступ, основна частина, висновок.*

Вступ – обґрунтування вибору теми есе.

Основна частина – теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання. Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій.

Висновок – узагальнення й аргументовані висновки до теми тощо. Підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині.

Оцінка за есе є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють у колонці з датою написання роботи, надпис у журнальній колонці «Есе» не робиться.

Мовне оформлення перевірки письмового переказу/твору/есе

За письмове мовлення виставляють одну оцінку: на основі підрахунку допущених недоліків за зміст і помилок за мовне оформлення, ураховуючи їх співвідношення.

Оцінюючи письмові роботи (перекази/перекази із творчим завданням, твори, есе), ураховують наявність:

1) орфографічних та пунктуаційних помилок, які підраховуються сумарно, без диференціації (перша позиція);

2) лексичних, граматичних і стилістичних помилок (друга позиція).

Загальну оцінку за мовне оформлення (МО) виводять таким чином: до бала за орфографію та пунктуацію додають бал, якого заслуговує робота за кількістю лексичних, граматичних і стилістичних помилок, одержана сума ділиться на 2:

МО:	4	5	(7 + 8): 2 = 8 балів
	I+V	Л+Г+С	

Під час виведення **єдиної оцінки за письмову роботу** до кількості балів, набраних за зміст переказу чи твору, додається кількість балів за мовне оформлення і їхня сума ділиться на 2:

При цьому якщо частка не є цілим числом, вона заокруглюється в бік більшого числа.

Остаточний вигляд запису:

3 — 4: 7 балів
МО — 4 + 5 = 8 балів (7+8): 2 = 8 балів

Це означає, що учнівська робота має чотири змістові помилки (за зміст – 7 балів) і дев'ять помилок у мовному оформленні: чотири орфографічні та пунктуаційні (сумарно) помилки, п'ять лексичних, граматичних і стилістичних (сумарно) помилок (за мовне оформлення – 8 балів). Сума цих балів ділиться на 2, і оскільки частка не є цілим числом ($15 : 2 = 7,5$), то вона заокруглюється в бік більшого числа (8 балів).

Під час проведення уроків навчальних переказів/творів рекомендується на розсуд учителя здійснювати вибірково перевірку певного виду діяльності. Проте під час перевірки зошитів оцінюються всі письмові навчальні перекази/твори, що й *враховується під час виставлення оцінки за ведення зошита.*

Критерії оцінювання письмового переказу/твору/есе

Бали	Рівні навчальних досягнень учнів	Мовне оформлення		Змістові помилки
		орфографічні пунктуаційні помилки	лексичні, граматичні стилістичні	
Початковий рівень				
1.	Побудованому учнем/ученицею тексту бракує зв'язності й цілісності, урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи	15-16 і більше	13 і більше	<i>Окремі речення</i>
2.	Побудоване учнем/ученицею висловлювання характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексики і граматична будова мовлення	13-14	12	<i>Окремі фрагменти</i>
3.	Учневі/учениці слід працювати над виробленням умінь послідовніше й чіткіше викладати власні думки, дотримуватися змістової та стилістичної єдності висловлювання, потребує збагачення та	11-12	11	Менше $\frac{1}{2}$ норми

	урізноманітнення лексики й граматична будова висловлювання			
Середній рівень				
4.	Висловлювання учня/учениці за обсягом складає дещо більше половини від норми і характеризується певною завершеністю, зв'язністю; розкриття теми має бути повнішим, ґрунтовнішим і послідовнішим; чіткіше мають розрізнятися основна та другорядна інформація; потребує урізноманітнення добір слів, більше має використовуватися авторська лексика	9-10	9	7
5.	За обсягом робота учня/учениці наближається до норми, загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито, проте вона потребує глибшого висвітлення, має бути увиразнена основна думка, посилена єдність стилю, мовне оформлення різноманітнішим	7-8	8	6
6.	За обсягом висловлювання учня/учениці сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але учневі ще слід працювати над умінням самостійно формулювати судження, належно їх аргументувати, точніше добирати слова й синтаксичні конструкції	5-6	7	5
Достатній рівень				
7.	Учень/учениця самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, вдало добирає лексичні засоби, але ще має вдосконалювати вміння чітко висвітлювати тему, послідовно її викладати, належно аргументувати основну думку	4	6	4
8.	Учень/учениця самостійно буде достатньо повне, осмислене висловлювання, загалом ґрунтовно висвітлює тему, добирає переконливі аргументи на їх користь, проте ще має працювати над урізноманітненням словника, граматичного та стилістичного оформлення роботи	3	5	3
9.	Учень/учениця самостійно буде послідовний, повний, логічно викладений текст; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; вдало добирає лексичні засоби, проте ще має працювати над умінням виразно висловлювати власну позицію і належно її аргументувати	1+1 (негруба)	4	2
Високий рівень				
10.	Учень/учениця самостійно буде послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему, робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту	1	3	1
11.	Учень/учениця самостійно буде послідовний,	1 (негруба)	2	-

	повний текст, ураховує комунікативне завдання; аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю			
12.	Учень/учениця самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю та різноманітністю, стилістичною довершеністю	-	1	-

Диктант. Оцінювання правописних (орфографічних і пунктуаційних) умінь учнів

Основною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий *диктант*.

1. *Перевірці підлягають* уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила і словникові слова, визначені для запам'ятовування; ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформляти роботу.

Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.

2. *Матеріал для контрольного завдання.* Для контрольного текстового диктанту використовується текст, доступний для учнів даного класу.

Обсяг диктанту по класах

Клас	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й	10-й	11-й
Кількість слів у тексті	80-90	90-100	100-110	110-120	120-130	130-140	140-150

Примітка. У визначенні кількості слів у диктанті враховують як самостійні, так і службові слова.

Для контрольних диктантів використовуються тексти, в яких кожне з опрацьованих протягом семестру правил орфографії та/чи пунктуації були представлені 3-5 прикладами.

Критерії оцінювання диктанту

Рівні	Початковий			Середній			Достатній			Високий		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Кількість помилок	15-16 і більше	13-14	11-12	9-10	7-8	5-6	4	3	1+1 (негруба)	1	1 (негруба)	

Особливості оцінювання диктанту

1. Орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;

2. **Виправляються, але не враховуються такі орфографічні та пунктуаційні помилки:**

а) на правила, які не включені до шкільної програми;

б) на ще не вивчені правила;

в) у словах із написаннями, що не перевіряються, над якими не проводилася спеціальна робота;

г) у передачі так званої авторської пунктуації.

3. Повторювані помилки (помилка у тому самому слові, яке повторюється в диктанті кілька разів) вважаються однією помилкою .

Недотримання нормативного вживання прийменників *у//в* та *з//зі//із//зо*, сполучників *і//й*, постфіксів *-ся//-сь*, кваліфікуємо як повторювані помилки й визначаємо як одну орфографічну помилку на кожен вид позиційного чергування (*у//в*, *і//й*, *з//зі//із//зо*, *-ся//-сь* і под.) (С.А. Омельчук).

4. Однотипні (помилки на те само правило), але в різних словах вважаються різними помилками.

5. Розрізняють *грубі і негрубі* помилки; зокрема, до *негрубих* відносяться такі:

а) у винятках з усіх правил;

б) у написанні великої букви у складних власних найменуваннях;

в) у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників із прийменниками;

г) у випадках, де можлива заміна розділових знаків (наприклад, тире замість двокрапки у складному реченні) ;

ґ) у випадках, що вимагають розрізнення **не** і **ні** (у сполученнях *не хто інший, як...;* *не що інше, як...;* *ніхто інший не...;* *ніщо інше не...;*);

е) у пропуску одного з повторюваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;

є) у заміні українських букв російськими.

б. За наявності п'яти і більше виправлень оцінка знижується тільки на один бал.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА 5 – 7 КЛАСИ

У 2024/2025 навчальному році вивчення української літератури здійснюватиметься:

у 5–7 класах за такими модельними навчальними програмами

- «Українська література. 5-6 класи» (автори: Яценко Т.О., Качак Т.Б. та ін.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07. 2021 № 795
- «Українська література. 5-6 класи» (автори: Архипова В.П., Січкач С.І., Шило С.Б.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07. 2021 № 795
- «Українська література. 5-6 класи» (автори Чумарна М. І., Пастушенко Н. М.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07. 2021 № 795
- «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи» (автори Яценко Т.О., Тригуб І.А.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07. 2021 № 795;
- «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи» (автори Старагіна І.П. та ін.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 29.09. 2021 № 1031;
- «Українська література. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А., Тригуб І. А), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883
- «Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт Заболотний О. В., Слоньовська О. В., Ярмульська І. В.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 01 грудня 2023 року № 1466
- «Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Пастушенко Н. М., Чумарна М. І.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 27 грудня 2023 року № 1575
- «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Ніколенко О.М., Мацевко-Бекерська Л.В., Качак Т.Б., Богосвятська А.-М.І., Рудніцька Н.П., Турянця В.Г.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883
- «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Тригуб І. А., Слижук О. А., Молодик К. Ю.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883
- «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Старагіна І. П., Новосолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченков А. О.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 16.08. 2023 № 1001

Програми розміщені на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuysya-poetapno-z-2022-roku>

Особливості оцінювання за групами результатів на уроках української літератури в 5-7 класах НУШ

У наказі МОН України №1093 від 02.08.2024 р. «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання» зазначено, що «для формування висновків щодо рівня досягнення обов'язкових результатів навчання за семестр учитель / учителька може запропонувати учнівству: 1) виконати комплексну підсумкову роботу, завдання якої дозволяють установити результати навчання за всіма групами результатів, визначеними в Критеріях оцінювання за освітніми галузями; 2) виконати окремі підсумкові роботи для кожної групи результатів, визначеної у Критеріях оцінювання за освітніми галузями».

Відповідно до вищезазначеного пропонуємо вчителям варіанти заповнення журнальної сторінки.

Варіант 1: виконання комплексної підсумкової роботи за певною темою⁷

Теми розділів відображаються на правій сторінці журналу		Вступ. Невичерпні джерела мудрості				Велике диво казки				...													
№	Число / місяць Прізвище та ім'я учня \ учениці	09 / 09	17 / 09	27 / 09	Зощит	11/10 КІР				15 / 10	20 / 10	Зощит	05 / 11	07/11 КІР				УВ	ІТ	ІВ	ДМ	І семестр	
						УВ	ІТ	ІВ	ДМ					УВ	ІТ	ІВ	ДМ						
1.	.. Богдан				8	7	7	7	7			8		9	9	9	9		8	8	8	8	8
2.	..Вікторія				7	8	8	8	8			7		7	7	7	7		8	8	8	8	8
3.	..Діана				8	8	8	8	8			8		6	6	6	6		7	7	7	7	7

УВ – усно взаємодіє (ГР 1); ІТ – працює з текстом (ГР 2); ІВ – письмово взаємодіє (ГР 3); ДМ – досліджує мовлення (ГР4)
Семестрова оцінка за певною групою результатів є середньоарифметичним за контроль знань за обрану групу, яку перевіряли під час КІР.

Варіант 2: виконання комплексної підсумкової роботи в кінці семестру

№	Число / місяць Прізвище та ім'я учня \ учениці	09 / 09	17 / 09	27 / 09	Зощит	15 / 10	20 / 10	Зощит	05 / 11	22/12 КІР				І семестр	
											УВ	ІТ	ІВ	ДМ		
1.	.. Богдан				8			8				8	8	8	8	8
2.	..Вікторія				7			7				8	8	8	8	8
3.	..Діана				8			8				8	8	8	8	7

УВ – усно взаємодіє (ГР 1); ІТ – працює з текстом (ГР 2); ІВ – письмово взаємодіє (ГР 3); ДМ – досліджує мовлення (ГР4)

Варіант 3: виконання окремих підсумкових робіт для кожної групи результатів після кожної вивченої теми

Теми розділів відображаються на правій сторінці журналу		Вступ. Невичерпні джерела мудрості				Велике диво казки											
№	Число / місяць Прізвище та ім'я учня \ учениці	09 / 09	17 / 09	27 / 09	Зощит	11 / 10	15 / 10	20 / 10	Зощит	05 / 11	07 / 11	УВ	ІТ	ІВ	ДМ	І семестр
1.	.. Богдан	7	9	7	8	9	9	9	10	9	9			8	9	8	9	9
2.	..Вікторія	6	8	8	7	8	8	8	7	8	8			7	8	8	8	8
3.	..Діана	8	8	8	8	7	7	7	8	7	7			8	8	8	7	8

УВ – усно взаємодіє (ГР 1); ІТ – працює з текстом (ГР 2); ІВ – письмово взаємодіє (ГР 3); ДМ – досліджує мовлення (ГР4)
Семестрова оцінка за певною групою результатів є середньоарифметичним за контроль знань за означену групу, яку перевіряли в межах теми.

Варіант 4: виконання окремих підсумкових робіт для кожної групи результатів у кінці семестру

№	Число / місяць Прізвище та ім'я учня \ учениці	09 / 09	17 / 09	27 / 09	Зощит	11 / 10	15 / 10	20 / 10	Зощит	05 / 11	07 / 11	14 / 12	16 / 12	18 / 12	22 / 12	І семестр
1.	.. Богдан				8				10					7	9	8	9	8
2.	..Вікторія				7				7					7	8	8	8	8
3.	..Діана				8				8					8	8	8	7	8

УВ – усно взаємодіє (ГР 1); ІТ – працює з текстом (ГР 2); ІВ – письмово взаємодіє (ГР 3); ДМ – досліджує мовлення (ГР4)

Варіант 5

- Згрупувати навчальний матеріал, запланований на семестр, за 4 темами.
- Під час вивчення певної теми учитель / учителька може добирати завдання, які охоплюють всі групи результатів навчання, зазначених у Критеріях оцінювання, але зосередити увагу пропонуємо на одній з груп. Наприклад, у 5 класі: під час вивчення теми «Невичерпні джерела мудрості (міфи,

⁷ Для оцінювання комплексної підсумкової роботи (КІР) можна зазначити середню арифметичну оцінку з урахуванням динаміки навчальних досягнень учнівства або педагогічною радою закладу освіти затвердити свою шкалу оцінювання цього виду роботи. (Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 н.р. № 1.1/15776-24 від 30.08.2024 <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66d/ffe/c4c/66dffec4c92d2958213439.pdf>)

легенди, перекази, прислів'я, приказки, загадки)» пропонуємо зосередити увагу на групі результатів «усна взаємодія» (ГР1-УВ); вивчаючи тему «Народні казки про тварин та побутові казки» увагу звернути на групу результатів «працює з текстом» (ГР2-ПТ); опрацьовуючи тему «Фантастичні казки» акцентувати увагу на групі результатів «письмово взаємодіє» (ГР3-ПВ); при вивченні теми «Літературні казки» зосередити увагу на групі результатів «досліджує мовлення» (ГР4-ДМ) (або інші варіанти групування матеріалу на розсуд учителя).

3. У кінці вивчення кожної теми провести контрольну роботу, завдання якої будуть містити контроль знань за тему та за обраною вчителем / учителькою групою результатів навчання, визначених у Критеріях оцінювання.

4. При виставленні **підсумкової оцінки (ПО)**, за обраною вчителем / учителькою групою результатів (наприклад, ПО «ГР 1»), **пропонуємо** враховувати і поточні оцінки за вивченою темою, окрім зошита⁸. Ураховуючи поточне та / або формувальне оцінювання протягом вивчення окремої теми / розділу, вчитель / учителька може простежити динаміку та рівень навчальних досягнень учнівства.

5. Оцінку за семестр виставити за групами результатів і вивести загальну семестрову оцінку.

№	Число / місяць Прізвище та ім'я учня \ учениці	09 / 09			27 / 09			14 / 10			20 / 10			26 / 10			05 / 11			15 / 11			15 / 11			06 / 12			10 / 12			20 / 12			I семестр
		Зощит	К	Р	Зощит	К	Р	Зощит	К	Р	Зощит	К	Р	Зощит	К	Р	Зощит	К	Р	Зощит	К	Р	Зощит	К	Р	Зощит	К	Р							
1.	.. Богдан	7	8	9	8	8	7	8	5	8	8	8	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9				
2.	..Вікторія		7	7	5	6		7	7	9	7		7	7	8	7		8	8	9	8		8	8	9	8		7	7	7					
3.	..Діана	9	8	8	9	9	8		9	9	9		10	10	11	10		10	10	9	10		10	10	9	10		10	10	10					

УВ – усно взаємодіє (ГР 1); ПТ – працює з текстом (ГР 2); ПВ – письмово взаємодіє (ГР 3); ДМ – досліджує мовлення (ГР4)

Пропонуємо орієнтир щодо завдань за групами результатів для мовно-літературної галузі

- Усно взаємодіє:** аудіювання; усний переказ; усний твір; діалог або інші види діяльності на розсуд учителя.
- Працює з текстом:** читання мовчки / вголос або інші види діяльності на розсуд учителя.
- Письмово взаємодіє:** переказ; твір; есе або інші види діяльності на розсуд учителя.
- Досліджує мовлення:** контрольна робота з літературної теми (тести / завдання або інші види діяльності на розсуд учителя).

Акцентуємо увагу, що **вчитель / учителька, користуючись академічною свободою**, зважаючи на виробничу необхідність, з урахуванням дидактичної мети, особливостей змісту навчального предмета / інтегрованого курсу та з урахуванням етапу опанування програмовим матеріалом, етапу досягнення очікуваного результату навчання може на власний розсуд планувати кількість контрольних робіт та час їхнього проведення, змінювати або добирати різні види діяльності для того, щоб виявити рівень знань учня / учениці за групами результатів навчання, визначених у Критеріях оцінювання.

Види навчальної діяльності на уроках української літератури в 5-7 класах НУШ

- Аналіз будови тексту.
- Аудіювання.
- Визначення ключових слів у тексті.
- Визначення мікротем і тематичних речень.
- Виконання проєкту / вікторини з теми.
- Відповіді на запитання за змістом прочитаного/почутого.

⁸ У розділі II «Правила і процедури» наказу МОН України №1093 від 02.08.2024 р. зазначено, що «оцінювання може здійснюватися як у процесі навчання (поточне), так і на різних його етапах (підсумкове)». А також рекомендовано «під час організації оцінювання результатів навчання здобувачів освіти визначити форми поточного і підсумкового оцінювання під час планування освітнього процесу на семестр»

- Добір прислів'їв, крилатих виразів, фразеологічних зворотів, що виражають головну ідею твору.
 - З'ясування лексичного значення слова за довідником із метою правильного його вживання в реченні.
 - Записування аудіоповідомлення для соцмереж.
 - Зіставлення прочитаного із зображенням на малюнку.
 - Зміна форми подання інформації.
 - Імітування мовленнєвої взаємодії в чаті.
 - Інсценування твору, що містить діалог.
 - Лист до літературного героя.
 - Міркування та відповіді на запитання за змістом почутого, прочитаного.
 - Написання асоціативного етюду, викликаного певним художнім образом.
 - Написання дописів для соцмереж.
 - Написання есе, оповідання, твору-роздуму, твору-розповіді, твору-опису.
 - Написання плану до тексту.
 - Обговорення актуальності, жанрово-родової належності почутого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), ідейно-тематичних та загальних естетичних особливостей, зв'язку тексту із ситуацією спілкування та художнього тексту з певною епохою, творчістю митця.
 - Письмовий переказ (докладний, вибірковий) тексту.
 - Підготовка рекламних роликів та літературних білбордів, буктрейлерів, презентацій, колажів, лепбуків, пазлів, ментальних карт, коміксів.
 - Розповідь за запропонованою опорною схемою, таблицею, малюнком.
 - Складання анкети головного героя, цитатних характеристик, конспекту, рецензії, анотації.
 - Складання діалогів персонажів, усних повідомлень.
 - Складання оповідання (казки) за прислів'ям.
 - Складання плану.
 - Складання тез літературно-критичної статті (параграфу підручника).
 - Складання тексту вітальної листівки герою / письменнику.
 - Створення віртуальних сторінок письменників у соціальних мережах, акаунтів літературних персонажів, листів-звернень, відеолістів.
 - Створення власного медійного продукту за прочитаним (мультфільм, театральна сценка, відеоролик, блог тощо).
 - Створення повідомлення на основі вивченого параграфу, художнього тексту.
 - Створення проєктів літературознавчої тематики.
 - Створення тексту на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка тощо).
 - Твір-характеристика персонажа.
 - Творче читання в ролях.
 - Тлумачення лексичного значення слів і фразеологізмів.
 - Уведення власних описів в інтер'єр, портрет, пейзаж у представленому творі.
 - Усне повідомлення на літературознавчу тему.
 - Усний переказ.
 - Читання текстів різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково, вголос, мовчки тощо) з дотриманням правил орфоєпії, їх аналіз.
- Та інші види діяльності на розсуд учителя / учительки.

Комплексна підсумкова робота (КПР)

Комплексна підсумкова робота (КПР) проводиться за вивченою темою / розділом.

Зміст завдань КПР має охоплювати всі групи результатів навчання, визначених у Критеріях оцінювання (додаток 2 наказу МОН України №1093 від 02.08.2024 р.):

- 1) сприймання й використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;
- 2) сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду;

- 3) висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмову взаємодію з іншими особами, взаємодію з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови;
- 4) дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними явищами, проведення їх аналізу.

Завдання мають базуватися на компетентнісному підході (знання + уміння + цінності + ставлення) і можуть бути диференційовані з урахуванням таксономії освітніх цілей за когнітивними рівнями діяльності (завдання початкового рівня передбачають уміння розпізнавати, пригадувати, відтворювати окремі елементи змісту навчання; завдання середнього рівня — розуміння та застосування елементів змісту навчання; достатнього — уміння аналізувати навчальну інформацію (класифікувати, порівнювати, узагальнювати, інтегрувати, уточнювати, упорядковувати); високого — уміння оцінювати (навчальну інформацію та власну навчальну діяльність), рефлексувати, перекодовувати інформацію (з текстової у схематичну, графічну та навпаки), створювати, продукувати). Кожний наступний рівень (від початкового до високого) повинен охоплювати показники результатів навчання попереднього рівня та містити нові показники результатів навчання.

Перед виконанням КПР учитель / учителька ознайомлює учнів / учениць із критеріями та засобами оцінювання, за якими буде встановлюватися рівень досягнення ними результатів навчання на кінець вивченої теми / розділу.

Перевірка КПР здійснюється фронтально в письмовій формі із застосуванням тестів та творчих завдань, які охоплюють усі групи результатів навчання, визначених у Критеріях оцінювання (додаток 2 наказу МОН України №1093 від 02.08.2024 р.).

Оцінювання результатів КПР: тестові завдання — 6 балів, творче завдання — 6 балів. Отже, за зазначену вище роботу учень / учениця може отримати від 1 бала до 12 балів. Якщо учень / учениця з певних причин не виконав/ла роботу, він / вона може пройти відповідну перевірку додатково задля того, щоб отримати відповідний бал.

Зазначимо, що **учитель / учителька, користуючись академічною свободою**, зважаючи на виробничу необхідність, з урахуванням дидактичної мети, особливостей змісту навчального предмета / інтегрованого курсу та з урахуванням етапу опанування програмовим матеріалом, етапу досягнення очікуваного результату навчання може на власний розсуд змінювати або добирати різні види діяльності для КПР.

Після перевірки робіт учитель / учителька надає учням / ученицям зворотний зв'язок щодо їхніх результатів КПР, який має бути зрозумілим і чітким, доброзичливим і своєчасним; важливо не протиставляти учнів / учениць одне одному; доцільно акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень; помилки в КПР варто обговорити з учнями / ученицями індивідуально; зворотний зв'язок можна надавати в письмовій, усній або електронній формі, залежно від дидактичної мети й виду навчальної діяльності, інших умов. За результатами КПР учитель / учителька коригує освітній процес.

Орієнтовні зразки завдань для підсумкових робіт з української літератури за групами результатів

Усна взаємодія (УВ (ГР 1))

Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях

Прослухай текст та дай відповіді на запитання 1-6 до нього. Джерело:

<https://dovidka.biz.ua/sekreti-svitovoyi-slavi-ukrayinskoyi-pisennyoi-liriki>

1. Неправильним є факт, поданий у рядку

А у дитячі та юнацькі роки кожного з нас супроводжує пісня

Б українська пісня ніби закладена в наших венах генетично.

В народні й авторські тексти розкривають особисті почуття, переживання людей
Г українська лірика визнана в усьому світі.

2. У тексті не називають композитора

- А В. Івасюка
- Б В. Леонтовича
- В С. Вакарчука
- Г М. Лисенка

3. Продовж речення *Народна пісня творилася протягом...*

- А століть
- Б тисячоліть
- В кількох десятиліть
- Г багатьох років

4. Яке слово треба вставити, щоб відтворити зміст речення у прослуханому тексті?

Українська народна пісня є _____ явищем у світовій культурі.

- А. грандіозним
- Б унікальним
- В значним
- Г особливим

5. Яке слово в прослуханому тексті не продовжує зміст речення *Саме в пісні ми проявляємо любов ...*

- А до матері
- Б до дітей
- В до коханої
- Г до рідної землі

6. У тексті відсутня інформація

- А пісні не залишають байдужими серця.
- Б пісенна лірика – це народні й авторські тексти,
- В українську пісню знають за кордоном
- Г пісні виконують у супроводі музичних інструментів

Усього 12 балів

Працює з текстом (ПТ (ГР 2))

Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в літературних текстах різних видів та використання її для збагачення власного досвіду

1. Установи відповідність між жанром твору та уривком із нього (4 бали)

<i>Жанр твору</i>	<i>Уривок</i>
1 стрілецька пісня	А Ой то ж не зозуля, / То рідная мати.паралелізм / Вона
2 рекрутська пісня	виряджала / Сина у солдати.
3 наймитська пісня	Б Ой матінко-вишня, чи я в тебе лишня, / Що віддала в чужі краї,
4 чумацька пісня	де я непривична. В Ой ішли чумаки, / Весело співали, / І часчку зігнали, / Чаєнят забрали Г Ой на горі та женці жнуть, / А попід горою, / Яром-долиною / Козаки йдуть. Г Ряди ж за рядами стрільці йдуть полками, / До походу гармати їм грають. / А за їхню честь лиш березовий хрест, / Дрібні сльози на землю спадають.

2. Змодельюй життєву ситуацію героїв пісні «Ой на горі та женці жнуть» (4 бали).

3. Відтвори рядки вивчених пісень, уставляючи вилучені слова (4 бали).

- 1. В суботу _____,
- В неділю раненько

Кувала зозуля
 Та й все _____.
 2. Ой матінко-_____, чи я в тебе лишня,
 Що віддала в чужі краї, де я _____.
 3. Ой ви, чумаченьки,
 Ви ще _____,
 Верніть моїх _____,
 Вони ще маленькі.
 4. Мені з _____ не возиться,
 А тютюн та люлька
 Козаку в _____
 Знадобиться!

Усього 12 балів

Письмово взаємодіє (ПВ (ГР 3))

Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови
Яка народна чи авторська пісня справила на тебе найбільше враження? Поміркуй, чому давні народні пісні відроджуються в сьогоденні, і напиши есе «Пісня лине крізь віки».
 (12 балів)

Досліджує мовлення (ДМ (ГР 4))

Дослідження, спостереження за літературними явищами, проведення їх аналізу

Виконай тестові завдання

1. Функції мистецтва правильно вказано в рядку

- А виховна, пізнавальна, естетична
- Б виховна, художня, естетична
- В народна, пізнавальна, естетична
- Г виховна, пізнавальна, фантастична

2. Уривок «Попереду Дорошенко Веде своє військо, / Військо запорозьке, / Хорошенько» узято з твору

- А «Ой ішов чумак з Дону»
- Б «Ой горе тій чайці»
- В «Ой матінко-вишня»
- Г «Ой на горі та й женці жнуть»

3. Розгляньте схему.

На місці порожньої комірки доречно вписати поняття

- А колискові
- Б наймитські
- В календарно-обрядові

Г народні

4. У піснях рефрен ще називають

А анафорою

Б приспівом

В порівнянням

Г метафорою

5. За жанром твір «Місто Марії» є піснею

А соціально-побутовою

Б стрілецькою

В сучасною патріотичною

Г родинно-побутовою

6. Прочитай паспорт твору.

Рід	Лірика
Жанр	Соціально-побутова пісня; чумацька пісня
Мотив	Зображення драматизму мандрівного способу життя чумаків. Глибинний зміст символічного образу чайки-України
Художні засоби	Риторичні звертання, тавтологія (повтор), пестливі слова, художній паралелізм, постійні епітети
Цікавий факт	Версія про літературне походження пісні.

Таблиця стосується твору

А «Ой горе тій чайці»

Б «Ой у лузі червона калина...»

В «Журавлі»

Г «Зродились ми великої години»

7. Про наймитську пісню йдеться в рядку

А Провідним мотивом цих пісень є примусовий набір до війська.

Б У багатьох народних піснях звучать мотиви невлаштованості життя, важка праця, бідність.

В У народі образ чайки є символом осиротілої, самотньої матері.

Г Саме тоді в Україні встановлено рекрутську повинність.

8. Святослав Вакарчук є автором пісні

А «Ой у лузі червона калина...»

Б «Квіти мінних зон»

В «Зродились ми великої години»

Г «Журавлі»

9. Звертанням «брате мій», «товаришу мій» починається пісня

А «В суботу

пізенько»

Б «Розпрощався

стрілець»

В «Журавлі»

Г «Ой у лузі червона

калина»

10. Розглянь

зображення.

Схема слугує поясненням для понять

А міфу та казки

Б народної та літературної пісні

В художньої та наукової літератури

Г функцій мистецтва

11. Усі твердження про походження стрілецьких пісень є правильними, ОКРІМ

А Після зруйнування Запорозької Січі Україна мала досить багато військових формувань.

Б На початку ХХ століття на території Австро-Угорщини, до якої належала й Галичина,

заохочувалося створення фізкультурних і пожежних товариств.

В Це було загальноєвропейською модою. Членами таких товариств ставала насамперед студентська молодь.

Г З-під пера січовиків з'явилося чимало пісень. Установити їхнє авторство неможливо — так вони стали народними.

12. Уривок пісні літературного походження подано в рядку

А Якби ж ти, мати, знала, / Яке мені горе, / То б ти переплила / Все Чорнеє море

Б Як повіє буйнесенький вітер з широких степів, / То прославить по всій Україні січових стрільців.

В Робити не здужа, / Ой хіба ж ти, моя ненько, води не носила?

Г Ой ішли чумаки, / Весело співали, / І чаєчку ізігнали, / Часнят забрали.

Усього 12 балів

Використано матеріали підручників

- Калинич О., Дячок С. Українська література: підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти. / Олеся Калинич, Світлана Дячок // За редакцією проф. Юрія Ковбасенка. Тернопіль: Астон, 2024. — 304 с. : іл
- Калинич О. Діагностувальні роботи з української літератури. Завдання для контрольного оцінювання. 7 клас. За посібником з української літератури для 7 класу (авторки *Олеся Калинич, Світлана Дячок* // За редакцією проф. *Юрія Ковбасенка*). Тернопіль: Астон».
- <https://dovidka.biz.ua/sekreti-svitovoyi-slavi-ukrayinskoyi-pisennoyi-liriki>

8-11 КЛАСИ

У 2024/2025 навчальному році вивчення української літератури здійснюватиметься за такими програмами:

у **8–9 класах** — за навчальною програмою, затвердженою наказом МОН України від 07.06.2017 № 804 «Про оновлені навчальні програми для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 (програма розміщена на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-6-9-klasiv>);

у **10–11 класах** — за навчальними програмами (рівень стандарту та профільний рівень), затвердженими наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407 «Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10 – 11 класів закладів загальної середньої освіти» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 (Програми розміщені на офіційному вебсайті МОН за покликанням <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>).

Обов'язкова кількість видів контролю з української літератури у 8–11 класах

Класи	8 кл		9 кл		Рівень стандарту 10-11 кл		Профільний рівень 10-11 кл	
	I	II	I	II	I	II	I	II
Семестри								
Контрольні роботи у формі:	3	3	3	3	3	3	4	4
контрольного класного твору	1	1	1	1	1	1	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	2	2	2	2	2	3	3
Література рідного краю	2	2	1	1	1	1	2	2
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5

Звертаємо увагу на те, що в запропонованих таблицях не виокремлено спеціальних уроків **розвитку мовлення**, оскільки кожен урок мовно-літературної освітньої галузі має бути зорієнтований на мовленнєвий розвиток учнівства.

З метою розвантаження вчительства, уникнення формалізації освітнього процесу усунуто вимогу щодо запису в класному журналі уроків **позакласного читання**.

Вивчення текстів напам'ять не є обов'язковою формою роботи (вимога робити запис про результати перевірки вивчення учнями творів напам'ять із подальшим виставленням оцінок у журналі в стовпці без дати, відповідно, також відсутня).

Контрольні класні твори пропонуємо давати у формі есе, мінітворів щодо розкриття певної проблеми чи образу програмового тексту тощо. Це розвиватиме самостійне творче мислення учнів і дасть їм можливість виконати роботу протягом одного уроку.

Основний курс доповнюють **уроки літератури рідного краю**, що сприяють усебічному розвитку, духовному збагаченню, утвердженню гуманістичного світогляду особистості, національних і загальнолюдських цінностей.

Під час **оцінювання зошита** з української літератури слід урахувувати наявність різних видів робіт; грамотність (якість виконання робіт); охайність; уміння правильно оформлювати роботи (дотримання вимог до оформлення орфографічного режиму). Оцінку за ведення зошита з української літератури виставляють у 8-11 класах окремою колонкою в журналі раз на місяць і враховують як поточну до найближчої тематичної. У разі відсутності учня на уроках протягом місяця рекомендуємо в колонці за ведення зошита зазначати н/о (нема оцінки).

З метою формування читацької компетенції доцільним є використання в освітньому процесі інтерактивних форм (відповідні інтернет-ресурси, мультимедіа, електронні книги й бібліотеки, аудіозаписи) і методів викладання навчальних предметів мовно-літературного спрямування, що мотивують інтерес учнівства до читання, засвоєння літературних творів, уміння вступати в діалоги, аргументувати свою думку. Також необхідно залучати матеріали щодо різних методик активного читання. Учитель / учителька має акцентувати увагу на підвищенні рівня читацької грамотності учнівства, зокрема, формування здатності сприймати, аналізувати, використовувати й оцінювати письмовий текст задля досягнення певних цілей, розширювати свої знання й читацький потенціал.

Тематичну оцінку виставляють на підставі поточних оцінок з урахуванням контрольних робіт. **Семестрову** – на основі тематичного оцінювання.

Відповідно до статті 54 Закону України «Про освіту» педагогічні працівники мають право на академічну свободу, включаючи свободу викладання, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі, тому якщо учень / учениця пропустили частину семестру, то оцінка за семестр може враховувати динаміку особистих навчальних досягнень, важливість пропущеної теми чи виду роботи тощо.

Оскільки методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів мають рекомендаційний характер, питання оформлення сторінки класного журналу з української літератури може бути питанням для розгляду на засіданні шкільного методичного об'єднання, рішення якого затверджує педагогічна рада закладу загальної середньої освіти.

Навчальна та методична література з української літератури, рекомендована МОН, зазначена в Переліку навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки, що розміщений на офіційному сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>).

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок учнів у процесі поурочного вивчення теми з української літератури

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
Початковий рівень	
1	Учень/учениця на елементарному рівні відтворює матеріал, називаючи окремі літературні факти або явище (автора й назву твору, окремих літературних персонажів тощо).
2	Учень/учениця розуміє навчальний матеріал і може відтворити фрагмент з нього окремим реченням (називає окремі факти з життя і творчості письменника, головних персонажів твору, упізнає за описом окремого персонажа твору, упізнає, з якого твору взято уривок тощо).
3	Учень/учениця розуміє навчальний матеріал і за допомогою вчителя дає відповідь у формі висловлювання (відтворює зміст у певній послідовності, називає на репродуктивному рівні жанр твору, упізнає літературний факт за описом або визначенням).
Середній рівень	
4	Учень/учениця має уявлення про зміст твору, може переказати незначну його частину та з допомогою вчителя визначає основні сюжетні елементи, на репродуктивному рівні відтворює фактичний матеріал.
5	Учень/учениця знає зміст твору, переказує окрему його частину, знаходить у тексті приклади відповідно до сформульованого завдання, висловлює оцінювальне судження і доводить його одним-двома аргументами, завершує відповідь простим узагальненням, дає визначення літературних термінів.
6	Учень/учениця знає зміст твору, може переказати значну його частину, з допомогою

	вчителя виділяє головні епізоди, уміє формулювати думки, називає риси характеру літературних героїв, встановлює окремі причинно-наслідкові зв'язки, дає визначення літературних термінів з прикладами.
Достатній рівень	
7	Учень/учениця володіє матеріалом і навичками аналізу літературного твору за поданим учителем зразком, наводить окремі приклади з тексту.
8	Учень/учениця володіє матеріалом, за зразком аналізує текст, виправляє допущені помилки, добирає докази на підтвердження висловленої думки, застосовує відомі факти, поняття для виконання стандартних навчальних завдань.
9	Учень/учениця володіє матеріалом та навичками комплексного аналізу літературного твору, застосовує теорію в конкретних ситуаціях, демонструє правильне застосування матеріалу, складає порівняльні характеристики, добирає аргументи на підтвердження власних міркувань.
Високий рівень	
10	Учень/учениця володіє матеріалом та навичками комплексного аналізу літературного твору, виявляє початкові творчі здібності, самостійно оцінює літературні явища, працює з різними джерелами інформації, систематизує, узагальнює та творчо використовує дібраний матеріал.
11	Учень/учениця на високому рівні володіє матеріалом, вміннями й навичками комплексного аналізу художнього твору, використовує засвоєні факти для виконання нестандартних завдань, самостійно формулює проблему й вирішує шляхи її розв'язання, висловлює власні думки, самостійно оцінює явища літератури й культури, виявляючи власну позицію щодо них.
12	Учень/учениця вільно володіє матеріалом та навичками текстуального аналізу літературного твору, виявляє особливі творчі здібності та здатність до оригінальних рішень різноманітних навчальних завдань, до перенесення набутих знань та вмінь на нестандартні ситуації, має схильність до літературної творчості.

Виразне читання⁹

Вимоги до виразного читання

1. Відтворення емоційної насиченості твору (внутрішнє «бачення», робота творчої уяви читця – особливо поетичного тексту).
2. Розуміння ідейно-художнього смислу, а не лише фактичного змісту тексту.
3. Уміння висловити своє особисте ставлення, передати зміст і настрій слухачам.

Орієнтовна кількість слів для вивчення напам'ять уривків прозових текстів за класами

Клас	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й	10-й	11-й
Кількість слів	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100	100-110	110-120

Рекомендуємо вчителям самим визначати уривки прозових творів (один раз на рік). Для вивчення уривка прозового тексту напам'ять краще вибирати пейзажі, описи зовнішності (характеру) літературного героя чи описи інтер'єру (екстер'єру) будівлі.

Оцінки за читання напам'ять поетичних або прозових творів із зарубіжної та української літератури виставляють у колонку без дати з надписом «Напам'ять» та враховують як поточну до найближчої тематичної.

⁹ Відповідно до "Інструктивно-методичними рекомендаціями щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 н.р. № 1.1/15776-24 від 30.08.2024", вивчення текстів напам'ять не є обов'язковою формою роботи (вимога робити запис про результати перевірки вивчення учнями творів напам'ять із подальшим виставленням оцінок у журнали в стовпці без дати, відповідно, також відсутня).

Критерії оцінювання виразного читання напам'ять художніх творів (за О.О. Ісаєвою)

Бали	Критерії оцінювання
Початковий рівень	
1	Учень/учениця монотонно читає напам'ять лише окремі фрази художнього тексту.
2	Учень/учениця невиразно читає напам'ять невеличкий фрагмент рекомендованого для вивчення твору.
3	Учень/учениця читає напам'ять недостатній за обсягом уривок твору зі значною кількістю фактичних мовленнєвих помилок.
Середній рівень	
4	При читанні напам'ять твору учень/учениця допускає значну кількість помилок різного характеру.
5	Учень/учениця читає вивчений напам'ять твір зі значними змістовими неточностями, порушенням правил техніки мовлення.
6	Учень/учениця читає напам'ять художній твір з окремими орфоепічними та змістовими огріхами.
Достатній рівень	
7	При читанні напам'ять твору учень/учениця правильно, чітко передає зміст твору, але виконує його невиразно, монотонно.
8	Вивчений напам'ять твір учень/учениця читає з окремими декламаційними огріхами.
9	Учень/учениця виразно читає напам'ять вивчений твір, але час від часу допускає змістові неточності.
Високий рівень	
10	Учень/учениця виразно, без помилок та неточностей, декламує твір напам'ять.
11	Вивчений напам'ять твір учень/учениця декламує, виявляючи індивідуальне розуміння тексту, своє ставлення до прочитаного.
12	Читання напам'ять твору учнем/ученицею відзначається високим рівнем артистизму, мовленнєвої вправності. Учень/учениця виявляє особисте ставлення до прочитаного, може сформулювати і висловити своє «надзавдання» (мету) читання твору.

Ведення зошитів

Ведення зошитів оцінюють від 1 до 12 балів й виставляють у кожному класі окремою колонкою в журналі раз на місяць. У **5-7 класах** результати перевірки робочих зошитів під час виставлення підсумкової оцінки, як правило, не враховуються. У **8-11 класах** оцінка за зошит враховується в тематичну. У разі відсутності учня/учениці на уроках протягом місяця рекомендуємо в колонці за ведення зошита зазначити н/о (нема оцінки).

Зошити для навчальних класних і домашніх робіт з української мови перевіряють:

- у 5–6 класах – двічі на тиждень;
- у 7–9 класах – 2–3 рази на місяць.

Учителі можуть підходити диференційовано до виправлення помилок у письмових роботах, зважаючи на вікові особливості та рівень сформованості відповідного уміння в конкретного учня: власноруч виправляти помилки; підкреслювати допущені помилки з метою самостійного виправлення їх учнем; позначати рядок, у якому є огріхи, на полях із метою самостійного пошуку та виправлення помилок тощо.

Оцінку за ведення зошита з української літератури виставляють у кожному класі окремою колонкою в журналі раз на місяць. Під час оцінювання зошита з української літератури слід ураховувати наявність різних видів робіт; грамотність (якість виконання робіт); охайність; уміння правильно оформлювати роботи (дотримання вимог орфографічного режиму).

Для контрольних робіт з української мови та літератури в усіх класах використовують по одному зошиту. Зошити для контрольних робіт зберігаються в школі протягом усього навчального року.

За умови наявності відповідного технічного забезпечення учитель може проводити контрольні роботи в електронному форматі відповідно до наказу МОН від 25.06.2018 № 676. Контрольні роботи учнів/учениць в електронному форматі можуть зберігатися в хмарному середовищі протягом навчального року.

Зошити учнів/учениць 5–9 класів підписуються за таким зразком:

<p style="text-align: center;">Зошит для робіт з української мови (з української літератури) учня(учениці) 5-Б класу Хустського багатoproфільного ліцею № 1 імені Івана Магули Василенка Микити</p>	<p style="text-align: center;">Зошит для контрольних робіт з української мови (з української літератури) учня(учениці) 5-Б класу Ужгородського ліцею ім. Т. Г. Шевченка Петренко Валерії</p>
---	--

*У документах діє правило: географічна назва вживається в називному відмінку. Проте буває, що назва населеного пункту входить в офіційну назву навчального закладу: «Гімназія м. Калуша». У такому разі, підписуючи зошит, уживають родовий відмінок. Проте «Гімназія міста Калуш». Правильними є і прикметникові утворення, засвідчені як офіційні у назві: Мукачівський ліцей.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ результатів навчання для мовно-літературної галузі

(відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти (наказ МОН України №1093 від 02.08.2024 р додаток 2)

Група результатів 1 — Усно взаємодіє (УВ)

Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях

Бали	Критерії оцінювання
1	Учень / учениця: сприймає і розпізнає інформацію, отриману від учителя (інших осіб); відповідає на окремі прості запитання за змістом почутого, використовуючи прості однотипні фрази; припускається суттєвих змістових помилок; виконує окремі прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя
2	Учень / учениця: відтворює незначну частину інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на частину простих запитань за змістом почутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує частину простих репродуктивних завдань / навчальних дій за наданим зразком з допомогою вчителя; виявляє зацікавленість до ідей, висловлених іншими; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази
3	Учень / учениця: відтворює частину інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на прості запитання за змістом почутого, припускається незначних змістових і логічних помилок; виконує прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя, долучається до роботи в групі; висловлює думки простими фразами; перепитує, уточнюючи інформацію, потрібну для розуміння змісту почутого
4	Учень / учениця: відтворює основну інформацію, отриману від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на прості запитання за змістом почутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за зразком під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; підтримує спілкування в межах запропонованої теми, використовуючи прості фрази
5	Учень / учениця: застосовує частину основної інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел для виконання навчальних завдань; відповідає на запитання за змістом почутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; долучається до спілкування в межах запропонованої теми, використовуючи прості фрази
6	Учень / учениця: застосовує інформацію, отриману від учителя або із запропонованих джерел, для виконання навчальних завдань; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом за потреби звертаючись по допомогу, зокрема під час роботи в групі; розпізнає з допомогою вчителя проблемні ситуації й висловлює окремі припущення щодо способів розв'язання їх; спілкується в межах запропонованої теми без значних утруднень
7	Учень / учениця: виокремлює в почутому інформацію, потрібну для виконання навчальних завдань і вирішення проблемних ситуацій; виконує репродуктивні й окремі частково-пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі; розпізнає проблемні ситуації і розв'язує їх відомим способом з допомогою вчителя; спілкується в межах запропонованої теми; наводить окремі аргументи й приклади на підтвердження висловленої думки
8	Учень / учениця: зіставляє, порівнює за визначеними критеріями почуте; добирає прийнятний із запропонованих способів для унаочнення й візуалізації інформації; виконує окремі пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі, за потреби звертаючись по допомогу; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; заохочує до спілкування й долучається до обговорення певної теми; наводить аргументи й приклади щодо почутого
9	Учень / учениця: аналізує отриману з різних джерел інформацію за визначеними критеріями, перетворює почуте в різні форми повідомлень; обґрунтовує зв'язок почутого з власним життєвим досвідом; виконує пошукові завдання, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом; ініціює спілкування та обмінюється інформацією щодо обговорюваної теми; наводить доречні аргументи й приклади щодо висловленої думки

10	Учень /учениця: інтегрує істотну й потрібну для виконання завдань інформацію з різних джерел; виконує пошукові й окремі творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; обирає доречний спосіб комунікативної взаємодії в групі; переконливо аргументує свою позицію щодо обговорюваної теми
11	Учень /учениця: узагальнює інформацію з різних джерел, оцінює її за визначеними критеріями; виконує пошукові й творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; комбінує різні способи виконання завдань у нестандартних ситуаціях; обирає ефективний спосіб комунікативної взаємодії в групі; розвиває ідеї / думки учасників спілкування щодо обговорюваної теми та вибудовує логічну аргументацію для, вирішення спільних завдань
12	Учень /учениця: оцінює отриману з різних джерел інформацію, доцільно використовує її в різних ситуаціях; виконує пошукові, творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; адаптує різні способи виконання завдань відповідно до змінюваних умов, урахувавши ризики й прогнозує наслідки; виступає посередником у спілкуванні, демонструє толерантність до різних поглядів і надає роз'яснення за потреби іншим учасникам

Група результатів 2 — Працює з текстом (ПТ)

Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду

Бали	Критерії оцінювання
1	Учень / учениця: сприймає і розпізнає інформацію з тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на окремі прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого, використовуючи прості однотипні фрази; припускається суттєвих змістових помилок; виконує окремі прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя.
2	Учень /учениця: відтворює незначну частину інформації з тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на частину простих запитань за змістом прочитаного / переглянутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує частину простих репродуктивних завдань / навчальних дій за наданим зразком з допомогою вчителя; виявляє зацікавленість до ідей, висловлених іншими; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази.
3	Учень /учениця: відтворює частину інформації з тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя, долучається до роботи в групі; висловлює думки щодо прочитаного / переглянутого простими фразами; перепитує, уточнюючи інформацію, потрібну для розуміння змісту.
4	Учень і учениця: відтворює основну інформацію із тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за зразком під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; пояснює зміст прочитаного / переглянутого, використовуючи прості фрази.
5	Учень /учениця: застосовує частину основної інформації із тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами) для виконання навчальних завдань; відповідає на запитання за змістом прочитаного / переглянутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; коментує зміст прочитаного і переглянутого, використовуючи прості фрази.
6	Учень /учениця: застосовує інформацію із тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами) для виконання навчальних завдань; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом за потреби звертаючись по допомогу, зокрема під час роботи в групі; розпізнає з допомогою вчителя проблемні ситуації й висловлює окремі припущення щодо способів розв'язання їх; коментує зміст прочитаного /переглянутого
7	Учень /учениця: виокремлює з тексту / медіатексту інформацію, потрібну для виконання навчальних завдань і вирішення проблемних ситуацій; виконує репродуктивні й окремі частковопошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі; розпізнає проблемні ситуації і розв'язує їх відомим способом з допомогою вчителя; наводить окремі аргументи й приклади на підтвердження висловленої думки щодо змісту

	прочитаного / переглянутого.
8	Учень /учениця: зіставляє, порівнює за визначеними критеріями зміст прочитаного / переглянутого; добирає прийнятний із запропонованих способів для унаочнення й візуалізації інформації; виконує окремі пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі, за потреби звертаючись по допомогу; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; долучається до обговорення змісту й форми прочитаного / переглянутого, наводить аргументи й приклади.
9	Учень /учениця: аналізує отриману з кількох текстів /медіатекстів інформацію за визначеними критеріями, інтерпретує зміст прочитаного / переглянутого й перетворює його в різні форми повідомлень; обґрунтовує зв'язок прочитаного / переглянутого з власним життєвим досвідом; виконує пошукові завдання, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом; обмінюється інформацією щодо обговорюваної теми, наводить доречні аргументи й приклади щодо висловленої думки.
10	Учень /учениця: Інтегрує істотну й потрібну для виконання завдань інформацію з різних текстів / медіатекстів; виконує пошукові й окремі творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; обстоює свою позицію щодо обговорюваної теми.
11	Учень /учениця: узагальнює інформацію з різних текстів / медіатекстів, оцінює її за визначеними критеріями; виконує пошукові й творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; комбінує різні способи виконання завдань у нестандартних ситуаціях; розвиває ідеї / думки учасників обговорення прочитаного / переглянутого, вибудовує логічну аргументацію для вирішення спільних завдань.
12	Учень /учениця: оцінює отриману з різних текстів / медіатекстів інформацію, доцільно використовує її в різних ситуаціях; виконує пошукові, творчі завдання, виявляючи оригінальність, зокрема під час роботи в групі; адаптує різні способи виконання завдань відповідно до змінюваних умов, ураховуючи ризики й прогножуючи наслідки; переконливо аргументує позицію щодо прочитаного / переглянутого, виявляє толерантність до різних поглядів.

Група результатів 3 — Письмово взаємодіє (ПВ)

Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови

Бали	Критерії оцінювання
1	Учень /учениця: демонструє вміння записувати висловлення, зокрема в цифровому середовищі; частково відтворює способи діяльності за наданим зразком, припускаючись різного виду помилок; порівнює написане зі зразком і коригує за допомогою вчителя.
2	Учень / учениця: відтворює висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном зі зміною предмета повідомлення і частково записує їх, демонструючи усвідомлення окремих фактів і елементарних уявлень; відповідає на запитання вчителя щодо відповідності письмового висловлення меті, частково корегує його за допомоги вчителя; використовує стандартні мовні засоби під час відтворення зразка, припускаючись різного виду помилок.
3	Учень /учениця: відтворює висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном зі зміною предмета повідомлення і записує їх; відповідає на запитання вчителя щодо відповідності письмового висловлення меті, коригує його лише за допомоги вчителя; використовує стандартні мовні засоби під час відтворення зразка, припускаючись різного виду помилок.
4	Учень /учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном і записує їх; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в передачі інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.
5	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів за зразком, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, демонструє утруднення в дотриманні мети та врахуванні адресата, записує висловлення в довільній формі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданій інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує основні мовні засоби під час створення

	власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.
6	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів за зразком, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, урахувуючи мету та адресата, записує висловлення відповідно до вимог жанру; відповідає на запитання вчителя щодо структурно-сислової завершеності власного висловлення в переданні інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.
7	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, урахувуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданні інформації; частково коригує написане щодо форми (орфографія, пунктуація, граматичні форми слів); використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.
8	Учень/учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, урахувуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданні інформації; частково коригує написане щодо змісту та форми (орфографія, пунктуація, граматичні форми слів); використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.
9	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, урахувуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у переданні інформації в умовах взаємодії (зокрема в цифровому середовищі) з учителем або однокласниками; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень.
10	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, урахувуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру з елементами візуалізації (за потреби), дискутує в цифровому середовищі; самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у переданні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує різноманітні мовні засоби під час створення власних висловлень.
11	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, урахувуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру з елементами візуалізації (за потреби), дискутує в цифровому середовищі; самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у переданні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує різноманітні мовні засоби під час створення власних висловлень.
12	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, урахувуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру з елементами візуалізації (за потреби), дискутує в цифровому середовищі; самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту, завершеність у переданні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує й уточнює (за потреби); вільно використовує мовні засоби, зокрема експериментує з ними, під час створення власних висловлень, надаючи їм індивідуальних рис.

Група результатів 4 — Досліджує мовлення (ДМ)

Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу

Бали	Критерії оцінювання
1	Учень / учениця: сприймає і розпізнає інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на окремі прості запитання, припускаючись суттєвих помилок; виконує частину простих завдань / навчальних дій щодо спостереження за мовою та мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; передає інформацію, використовуючи короткі

	однотипні фрази.
2	Учень / учениця: відтворює незначну частину інформації про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на частину простих запитань, припускаючись суттєвих помилок; виконує прості завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази й повторюючи сказане співрозмовниками.
3	Учень / учениця: відтворює частину інформації про мовні одиниці, мовні та літературні явища; припускається суттєвих помилок; відповідає на частину простих запитань; виконує завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; долучається до роботи в групі; висловлюється простими фразами; часто перепитує, уточнюючи потрібну інформацію.
4	Учень / учениця: відтворює основну інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з постійною опорою на запропоноване джерело інформації, може пояснити окремі поняття / терміни / навчальні дії; виконує завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та мовленням за зразком під керівництвом учителя; виконує деякі обов'язки, розподілені в групі, для розв'язання пошукових та/або творчих завдань; підтримує ініційоване іншими спілкування в межах обговорюваної теми, використовуючи прості фрази, обмежено вживаючи наукові поняття.
5	Учень / учениця: застосовує основну інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з опорою на запропоновані джерела інформації; може пояснити основні поняття / явища і навчальні дії; виконує незначну частину дослідницького та/або творчого завдання за запропонованим алгоритмом, за потреби звертаючись по допомогу, під час роботи в групі; долучається до обговорення відомої теми, використовуючи прості фрази, доречно вживаючи окремі наукові поняття.
6	Учень / учениця: застосовує інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з опорою на запропоновані джерела інформації; розуміє і пояснює основні поняття / явища / навчальні дії, наводить прості приклади; виконує самостійно частину дослідницького та/або творчого завдання за запропонованим алгоритмом; розпізнає з допомогою вчителя окремі проблемні ситуації і висловлює припущення щодо розв'язання їх, зокрема під час роботи в групі; спілкується щодо способу виконання дослідницького та/або творчого завдання, доречно вживаючи основні наукові поняття.
7	Учень / учениця: виокремлює у запропонованих джерелах потрібну інформацію; відповідає на запитання за опрацьованою інформацією; перетворює один вид інформації в інший за зразком; виконує окремі дослідницькі та/або творчі завдання за запропонованим алгоритмом самостійно або в співпраці з однокласниками, за потреби звертаючись по допомогу; розпізнає окремі проблемні ситуації і висловлює припущення щодо розв'язання їх; долучається до обговорення окремих етапів виконання дослідницького та/або творчого завдання, наводить окремі аргументи й приклади.
8	Учень / учениця: порівнює, зіставляє наукову інформацію з обраних джерел про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища, порівнює матеріал за визначеними ознаками; виконує окремі дослідницькі та/або творчі завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; долучається до обговорення процесу та результатів виконання дослідницького та/або творчого завдання, наводить аргументи й приклади, доречно використовуючи наукові поняття.
9	Учень / учениця: аналізує інформацію з різних джерел щодо мовних і мовленнєвих одиниць, мовних і літературних явищ, упорядковує / представляє її в різні способи; виконує дослідницькі та/або творчі завдання, зокрема під час роботи в групі, відомим способом; обговорює результати наукової та/або творчої роботи, доречно коментує їх, спираючись на знання про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища
10	Учень / учениця: інтегрує істотну й потрібну інформацію з різних джерел, виявляючи проблеми, що можуть бути досліджені науково, визначає способи використання досліджених одиниць і явищ у власній творчості; виконує дослідницькі та/або окремі творчі завдання самостійно або в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; аргументує власну позицію щодо наукових та/або творчих питань, зокрема в межах вирішення спільних завдань, спираючись на авторитетні джерела.
11	Учень / учениця: узагальнює й оцінює за визначеними критеріями наукову інформацію

	щодо мовних і мовленнєвих одиниць, мовних і літературних явищ; виконує дослідницькі та/або творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; використовує мовні засоби для втілення творчих задумів, виявляючи власні вподобання; розвиває наукові / творчі ідеї учасників обговорення, вибудовує логічну аргументацію на основі знань про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища.
12	Учень / учениця: оцінює отриману з різних джерел наукову інформацію про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища, доцільно використовує її в дослідницькій і творчій діяльності; виконує самостійно або в групі дослідницькі завдання (від постановки проблеми до представлення результатів); оригінально використовує мовні засоби для втілення творчих задумів; узгоджує різні позиції щодо наукових та/або творчих питань, спираючись на системні знання про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища й визнаючи можливість множинних поглядів.

Свідоцтво досягнень

(наказ МОН України №1093 від 02.08.2024 р., додаток 3)

Характеристика результатів навчання		Результати навчання			
		I семестр	II семестр	За рік	
Мовно-літературна освітня галузь					
Українська мова	Загальна оцінка				
	за групами результатів	Усно взаємодіє			
		Працює з текстом			
		Письмово взаємодіє			
Досліджує мовлення					
Українська література	Загальна оцінка				
	за групами результатів	Усно взаємодіє			
		Працює з текстом			
		Письмово взаємодіє			
Досліджує мовлення					
Зарубіжна література	Загальна оцінка				
	за групами результатів	Усно взаємодіє			
		Працює з текстом			
		Письмово взаємодіє			
Досліджує мовлення					
Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної)	Загальна оцінка				
	за групами результатів	Усно взаємодіє			
		Працює з текстом			
		Письмово взаємодіє			
Досліджує мовлення					
Інтегрований мовно-літературний курс	Загальна оцінка				
	за групами результатів	Усно взаємодіє			
		Працює з текстом			
		Письмово взаємодіє			

Джерела

1. **«Про освіту»** Закон України (Прийняття від 05.09.2017. Набрання чинності 28.09.2017) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
2. **«Про повну загальну середню освіту»** Закон України (16 січня 2020 р) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://osvita.ua/legislation/law/2232/>
3. **Гнаткович Т. Д., Котусенко О. Ю., Химера Н. В.** Оцінювання навчальних досягнень учнів 5–11 класів на уроках зарубіжної літератури: Методичні рекомендації. – Ужгород: Гражда, 2018. – 56 с.
4. **Державний стандарт базової середньої освіти.** Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/
5. **Інструктивно-методичні рекомендації** щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 н.р. № 1.1/15776-24 від 30.08.2024 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66d/ffe/c4c/66dffec4c92d2958213439.pdf>
6. **Котусенко О. Ю., Михайловська Н. А., Гнаткович Т. Д.** Оцінювання навчальних досягнень учнів 5–9 (10–11) класів з української мови та літератури: Методичні рекомендації. – Ужгород: Гражда, 2018. – 96 с.
7. **Модельні навчальні програми для 5-9 класів нової української школи** [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuuytsya-roetapno-z-2022-roku>
8. **Навчальна програма не має копіювати модельну:** що спільного й різного в цих програмах [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nus.org.ua/articles/navchalna-programa-ne-maye-kopiyuvaty-modelnu-shho-spilnogo-j-riznogo-v-tsyh-programah/>
9. **Новий освітній стандарт для 5-9 класів** – що це за документ і що він змінює [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nus.org.ua/questions/novyj-osvitnij-standart-dlya-5-9-klasiv-shho-tse-za-dokument-i-shho-vin-zminyuye/>
10. **Про внесення змін до типової освітньої програми** для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. Наказ МОН № 1120 від 09.08.2024 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-vnesennia-zmin-do-typovoi-osvitnoi-prohramy-dlia-5-9-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity>
11. **Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання.** Наказ МОН № 1093 від 02.08.2024 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>